

Язэныбджэгъуныгъэ лъагъэкӀотэшт

Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм и Лышъхъэу Рашид Темрезовыр зипэщэ лӀыкӀо купыр тыгъуасэ Адыгеим къеблэгъагъ. Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТхьакӀуцынэ Аслъан ныбджэгъу зэлукӀэгъу ахэм адырилагъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат, УФ-м и Федеральнэ ЗэлукӀэ ФедерациемкӀэ и Совет хэтэу ХъупсэрэкӀо Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу игуадзэу Іэщэ Мухьамэд, КъЩР-м и Парламент и Тхьаматэу Александр Ивановыр, КъЩР-м и Правительствэ и Тхьаматэу игуадзэ, республикӀтумэ якъэлэ шъхьалэхэм япашэхэр зэлукӀэм хэлэжъагъэх.

Адыгеим къэкӀогъэ хьакӀэхэм шӀуфэс гуыӀэхэмкӀэ республикэм и Лышъхъэу зафигъэзагъ, тиреспубликэ къызэрелӀэгъагъэхэр лъэшэу зеригуапэр къыхигъэщыгъ. Къэрэщэе-Щэрджэс ыкӀи Адыгэ республикэхэм ащыпсэурэ лъэп-

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

къхэм сыдигъуи зегурылоньгъэрэ ныбджэгъуныгъэрэ азыфагу илъэу зэрэздэпсэхэрэм мэхъанэшхо зэрилэм АР-м и Лышъхъэу кӀигъэтхыгъ. Мы ауужырэ илъэсхэм Къэрэщэе-Щэрджэсым экономикэм, зекӀоным, нэмыкӀ лъэныкъохэмкӀи хэхьоньгъэшлӀхэр зэришыгъэхэр шӀолъырхэм щысэтэхыпӀэу афэхъун зэрэфарэу къылуагъ.

Бэшлагъэу Адыгеим къэкӀонхэ гухэлъ зэрылагъэр, шӀолъыритӀум ягъэцкӀэкӀо ыкӀи хэбзэгъэуцу къулыкӀухэр нахь нэлъасэ зэфэшӀыгъэнхэм, шӀуагъэ къытэу Іоф зэдашӀаным, опытуу алэклӀэхэмкӀэ зэхьожьынхэм, гумэкӀыгъоу ыкӀи гъэхьагъэу ялэхэмкӀэ зэдэгощэнхэм

мы зэлукӀэгъур зэрэфалорышӀэщтыр Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм и Лышъхъэу Рашид Темрезовым къыхигъэщыгъ.

Нэужым къэгъушылагъ Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм и Парламент и Тхьаматэу Александр Ивановыр. Ащ къызэрилуагъэмкӀэ, Адыгеим щыпсэухэрэр сыдигъуи хьакӀэхэм дахэу зэрапэгъокӀыхэрэр, ахэм ныбджэгъуныгъэр ыкӀи зыкӀыныгъэр зэрагъэлапӀэрэр дэгъукӀэ къафильгъугъ. ТапӀкӀи мыщ фэдэ Іофтхьабзэхэр зэхашэхэмэ республикӀтумкӀи яшӀогъэшхо къызэрэкӀоштыр ащ къылуагъ.

— Лъэшэу тигуапэ хъугъэ Къэрэ-

щэе-Щэрджэс Республикэм илӀыкӀо куп таджэ къызэрелӀэгъагъэр. Амалэу, гъэхьагъэу тӀлӀхэр ядгъэлъэгъуштых, стадионэу ыкӀи бассейнэу зэтэдгъэпсыхьагъэхэм ядгъэптыштых. Ахэм щысэ атырахын алъэкӀышт, тэри ежъхэм ашӀэрэ горэ къыталомэ гуапэ тчыхъушт. ТӀэ зэкӀэдзагъэу, тызэдэлӀэпӀэжъэу тызэхэнтэ, ар зымыуасэ щыӀэп. Илъэс пчъагъэрэ Адыгеимрэ Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэмрэ зэготхэу, ныбджэгъуныгъэ фабэ азыфагу илъэу къырыкӀуагъэш, тэри ар зэрэлъыдгъэкӀотэщтым тыпылӀышт, — къылуагъ АР-м и Лышъхъэу ТхьакӀуцынэ Аслъан.

КӀАРЭ Фатим.

Юныгъом и 8-р — унэгъо джэныкъом и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лъытэныгъэ зыфэтшӀыхэрэр!
ТичыпӀэгъу лъапӀэхэр!

Унэгъо джэныкъом и Мафэ фэшӀ тышӀуфэгъушӀо!

Мы мэфӀкӀ нэфэу 2008-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу Адыгеим щыгъэунэфыкӀырэр республикэм ис цыфхэм лъэшэу агу лъэлэсы. Нэбгырэ пэпчӀ унагъор, къыпӀэблэгъэ, игупсэ цыфхэр шӀу ыльэгъунхэр, ахэм къарыкӀоштымкӀэ пшъэдэкӀыж ыхьыныр ары анахь шӀогъэ инэу ищыӀэныгъэкӀэ зыфильгъужьырэр. Къыныгъохэр щыгъэзыегъэнхэмкӀи ахэм яшӀуагъэ къэкӀо.

ШӀульэгъур, здегъэштэныгъэр зылъапсэу щыт унагъор гуӀэтыпӀэ мэхъу, творческэ гъэхьагъэхэр шӀы-

гъэнхэмкӀи ащ ишӀогъэшхо къэкӀо.

Илъэсышъэ пчъагъэм къыкӀоцӀ лӀэуж зэфэшъхьафхэр зэрипхыхэзэ унагъор сьӀд фэдэ лъэныкъомкӀи обществомрэ къэралыгъомрэ япытапӀэу щыт.

Унагъом игъэпытэнкӀэ ыкӀи социальнэу ар ухъумэгъэнымкӀэ ІэпыӀэгъу фэхъугъэныр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ икӀулыкӀухэм япшъэрыль шъхьалэу алъытэ. ТапӀкӀи ащ фэдэу зэрэщытыштым тичыхъэ тель.

ТичыпӀэгъу лъапӀэхэр, тыгу къыдделэу тышӀуфэлъало псауныгъэ пытэ, насып ыкӀи щыӀэкӀэшӀу шъуилэнэу! Ренэу шъуиунэхэм кӀлэцӀыкӀу шхымакъэ арытынэу, шъузегурылоу, шӀоу щылэр зэкӀэ къыжъудэхъоу шъупсэунэу шъуфэтэлӀо!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЬАКӀУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Юныгъом и 8-р — Урысыем ифнансист и Маф

Адыгэ РеспубликэмкӀэ
финанс лъэныкъом
щылажъэхэу лъытэныгъэ
зыфэтшӀыхэрэр!

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфӀкӀым — ифнансистым и Мафэ фэшӀ тышӀуфэгъушӀо!

Мы мафэм тихэгъэу щӀафэгъушӀох анахь пшъэдэкӀыж ин зыхэлъ социальнэ лъэныкъо къынхэм зыкӀэ ащышым щылажъэхэрэм.

НепӀкӀэ къэралыгъо пшъэрыллышхохэр шъуапашъхэ итых, республикэми Урысыеми финанс системэм зыпкӀытыныгъэ хэлъэу, шӀуагъэ къытэу хэхьоньгъэ ащишынымкӀэ бэ къышӀолъытыгъэр.

Іофэу шъузфэгъэзагъэм хэшӀыкӀышхо зэрэфышъуилэм, шъуипшъэрылтыхэр

гуетыныгъэ афышъуилэу зэрэжъугъэцӀкӀэхэрэм яшӀуагъэкӀэ республикэм исоциальнэ-экономикэ щыӀакӀэ нахьышӀу зэрэхъуштым тичыхъэ тель.

Ныбджэгъу лъапӀэхэр!

Тыгу къыдделэу тышӀуфэлъало псауныгъэ пытэ шъуилэнэу, шъуиунагъохэм щыӀэкӀэшӀу арылынэу, Адыгеимрэ ти Хэгъэгъушхоу Урысыемрэ яэкономикэ нахь зыкӀыӀэтынм пае гъэхъгъакӀэхэр джыри шъушӀынхэу!

Адыгэ Республикэм и
Лышъхъэу
ТХЬАКӀУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу и Указ

ЩытхъуцӀэу «Адыгэ Республикэм промышленностымкӀэ изаслуженнэ ІофышӀ»
зыфилорэр В.И. Гончаровым фэгъэшъошэгъэным ехьылагъ

Промышленностым ихэхьоньгъэ илахь зэрэишӀыхьэрэм ыкӀи илъэсыбэ хъугъэу Іоф зэришӀэрэм апае щытхъуцӀэу «Адыгэ Республикэм промышленностымкӀэ изаслуженнэ ІофышӀ» зыфилорэр Гончаров Владимир Иванович — пшъэдэкӀыжъэу ыхьырымкӀэ гъунэпкӀэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «ЛУКОЙЛ-

Юг-нефтепродукт» зыфилорэм и Мыекъопэ нефтебазэ ипашэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЬАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
Юныгъом и 5, 2013-рэ илъэс
N 109

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу Іоф зэришӀэрэм, хэдзакӀохэм яфедэхэм атегъэпсыхьагъэу муниципальнэ къулыкӀухэм ялыкӀохэм яӀофшӀэнкӀэ хэбзэ гъэнэфагъэу щыӀэхэм хэхьоньгъэ зэрафишӀырэм ыкӀи къызыхъугъэр илъэс 45-рэ зэрэхъурэм афэшӀ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль фэгъэшъошагъ ПчыхъэлъыкӀо Аюбэ Казбек ыкъом муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Теуцожь районым» инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэ.

Джыри полицием изы класс къызэуахыгъ

Клэлэеджаклохэу полицием зышылэныгъэ гъогу езыпхын гухэлъ зилэхэм апае гъэрэкло къыщегъэжьагъэу Мыекъопэ гурыт еджаплэу N 17-м поли-

дженыр зэрэзэхашэщт шыклэри, лофыгъом кыныгъоу хэлъыщтри, япшэрылхэр зыфэ-дэщтхэри икыу фэди-

цие класс къыщызэуахыгъ. Илъэсым къыклоцл я 10-рэ классым ис нэбгырэ 32-рэ фэдиз рагъэджагъ. Мыгъи илъэсыклэ еджэгъум ехуылэу зы класс къызэуахыгъ. Джы полицием икыулыкыушлэхэм я 10-рэ ыкли я 11-рэ классхэм арыс нэбжык-клэхэр рагъэджэщтых. Шэныгъэм и Мафэ ехуылэу АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ иминистрэу Александр Речицкэм полицием икласс щеджэрэ нэбжык-клэхэм залуигъэклагъ. Апэралшэу я 10-рэ классым исхэу апэрэу полицие классым къекло-лагъэхэм министрэм нэлуасэ зафишыгъ.

Урысыем иполицие зэрэзэхашагъэм къэбарэу пылпыр, Адыгеим иполицие тарихъ гъогу къыклогъэр, министерствэм щы-клорэ зэхъоклыныгъэхэр, нэмык-лъэныкхэхэри А. Речицкэм къа-филолагагъэх. Джащ фэдэу егъэ-

зэу агуригъэуагъэх. Шэныгъэм и Мафэклэ нэбжыкыклэхэм къафэгъушлуагъ, шэныгъэ куу-хэр зэрагъэгъотынхэу, къашъ-хэлэпэщт сэнэхъатыр къыхахы-нышъ, специалист дэгъу хуынхэу къафэлъэуагъ.

Нэужым полицием икласс илъэс хуыгъэу исхэм министрэм залуигъэклагъ. Хэгъэгу клоцл лофхэмклэ къулыккым илофшлэн зэрэзэхашэщт игъэклотыгъэу ахэр нэлуасэ фэхуыгъахэ, а лъэныккымклэ шэныгъэ куу-хэр алэклэлъ хуыгъэ. Ыпэклэ яегъэ-джэн сыхъатхэм лекциехэр къа-бэклыштыгъэхэмэ, джы ежэ клэ-лэеджаклохэр зыхэлэжьэхэрэ лофтхъабзэхэр нахыбэу афы-зэхашэнхэу рахуыгъэ. Мафэ къэс физкультурэмклэ, щэры-онымклэ ыкли хуушъхъафыкыгъэ гъэхъазырыныгъэмклэ егъэджэн-хэр афызэхашэщтых.

Урысыем хэгъэгу клоцл лоф-

хэмклэ и Министерствэ иапшэ-хэрэ еджаплэхэм ачлахъэ зы-шлоигъохэм ятхылхэр мэээ зауэлкэ агъэхъазырынхэу ау-блэщт. А. Речицкэм къызэрэхи-гъэщыгъэмклэ, нэбжыкыклэхэр ушэтынхэм апхырыкынхэм фэш-лэшылкыу еджэнхэ фаех, сыда-плэмэ апшээрэ еджаплэхэм агъэклощтхэм якъыхэхын пы-тагъэ хэлъэу къеклолэщтых. Шэныгъэу ыкли физическэ ухъа-зырыныгъэу ялэр игъэклотыгъэу ауплъэклушты.

АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ и Министерствэ ипащэхэри, клэлэегъаджэхэри гъэрэклорэ илъэс еджэгъур зэрэклауагъэм егъэразэх. Непэрэ мафэм еху-лэу полицием икласс ис нэб-гыритфыр дэгъу дэдэу еджэ, дышъэ медальклэ еджаплэр къаухынэу мэгуыгъэх.

ПАТЫКЪО Анет.

Дзэ къулыккыур зыхыщтхэм афэгъэхыгъ

Мыекъопэ гарнизоним идзэ прокуратурэ макъэ къызэригъэлурэмклэ, Урысые Федерацием дзэ къулыккыур зыхыщтхэм ябжыхъэ дэщын щаублэ.

Хэбзэгъэуцугъэу щылэм къыдилытэхэрэр агуригъэлэгъэнхэм, хэбзэуахыныгъэхэу зэреханхэ алъэкыштыгъэр игъом къыхэгъэщыгъэнхэм апае Мыекъопэ гарнизоним идзэ прокуратурэ упчлэ-жыгъэу гупчэ щызэхашагъ. Дзэ къулыккыур да-щыщтхэм ялофыгъохэмклэ ащ хэбзэ лэпылэгъу къащаратыщт, мафэ къэс сыхъатыр 9.00-м къы-щегъэжьагъэу 18-м нэс ащ зыфагъэзэн алъэкышты. Мыекъопэ гарнизоним идзэ прокуратурэ зы-

дэщылэр: **Адыгэ Республик, къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр, 14, офицерхэм я Унэ щагумклэ укычлэхъащт. Телефонхэр: 57-06-87; зыгъэпсэфыгъо ыкли мэфэклэ мафэхэм — тел. 52-16-51-мклэ шъутеон шъу-лэкышты, Мыекъопэ гарнизоним идзэ про-куратурэ идежурнэ шъуклэупчлэщт.**

Ащ нэфэшъхъафэу Урысые Федерацием инэ-мык шьолпырхэм дзэ къулыккыур ащызыхы-щтыгъэхэу ушъхъагъу зэфэшъхъафхэм къахэклэу ежэ-ежырэу къулыккыур къэзыбгынагъэхэм (хаб-зэм диштэрэ унэшъо тэрэз ахэмклэ аштэным ыкли тапэкли дзэ къулыккыур лъагъэклотэным илофыгъо хэлпэнхэм пае) Мыекъопэ гарни-зоним идзэ прокуратурэ зыфамыгъазэ хуыцтэп.

Мыекъопэ гарнизоним идзэ прокурорэу, юстициемклэ упчлэжьэгъу шъхъау Б.Г. ОГАНЕСЯН.

Бзылъфыгъэм идао къыфагъэцэклагъ

Зэлухыгъэ лахъзэхэлъ обществэу «Урысыем имэшлоку гъогухэр» зы-филорэм моральнэ зэрарэу сомэ мин 400 фэдиз къылихыжы шлоигъоу Мэзыужьэкъо Галинэ дэо тхылъ Тэ-хуутэмыкье район хыкумым ыгъэ-хыгъ. Ащ изэхэфын хэлэжьагъ Тэ-хуутэмыкье районым ипрокуратурэ.

Хыкумым зэригъэунафыгъэмклэ, 2012-рэ илъэсым Юныгъом и 22-м цыфхэр зэрызэрэ-щэрэ мэшлоку «Москва — Сыхуым» зыфилоу N 75-р зыгъэлорышлэщтыгъэ машинистэу С. Ива-новым «Краснодар — 2 — Краснодар — 1»

зыфилорэм азыфагу вагонхэр щигъэкощыхэзэ, Мэзыужьэкъо Руслъан тыриутыгъ. Хуульфыгъэм ышъхъэкуцл фыкыуагъэхэр фэхуыгъэхэу ыкли нэмык шьобж хылылэхэр тешагъэхэу Красно-дар дэт клиническэ сымэдджэщым ашагъ. Ау, гухэк! нахъ мышлэми, хуульфыгъэм шьобж хылылэу тешагъэхэм апкъ кыклэу идунай ыхъожьыгъ.

Прокурорым иепллыкыклэхэр Тэхуутэмыкье район хыкумым къыдилытэхэи, унашъо ышлыгъ зидунай зыхъожьыгъэ хуульфыгъэм ишъхъэгъусэу Мэзыужьэкъо Галинэ моральнэ зэрарэу сомэ мин 250-р зэлухыгъэ лахъзэхэлъ обществэу «Урысыем имэшлоку гъогухэр» зыфилорэм къы-фызэклигъэкложьынэу.

В. ДАВЛЕТШИН. Тэхуутэмыкье районым ипрокурор илэпылэгъу.

Натрыфым илухыжыын агъэпсынклагъ

Теуцожь районымклэ апэ нат-рыфым илухыжыын фежыагъэр Пэнэжыкыуае щызэхэщэгъэ хыизмэтшлэплэу Гышъ Хьару-нэ зипашэр ары. Ащ къызэрэ-тилуагъэмклэ, лофшлэным зыфе-жэхэм мэфитфым къыклоцл нат-рыфэу ашлэгъэ гектар 542-м щыцэу гектар 300-м ехуыр луа-хыжыгъах. Гурытымклэ гектар тельытэу центнер 52-рэ ащ къы-рагъэтыгъ.

Тыгъэгъэзэ гектар 570-у ялэми иугъоижыын агъэпсынклэ. Охътэ клэклым къыклоцл гектар 465-рэ луахыжыгъах. Гектар пэпчэ къырахыжыгъэр центнер 18,2-рэ. Ар бэп, ау гъэрэкло лоф-шлагъэу ялагъэм центнерихклэ шлоклы. Тыгъэгъэзэ тонн 900 фэдизэу хьамэм къытырацэгъа-хэр клэзыгъэ фэмыхъоу зэра-хъэ, агъэкъабзэ, агъэгъушъы, гъушъаплэхэм ашагъэтыллы.

Натрыфымрэ тыгъэгъазэмрэ ялухыжыын зауыклэ, ахэр зыте-лгыгъэ чыгум бжыхъэ лэ-жыгъэхэр щашлэщтых. Ягухэлъ-хэм къызэрэдалытэрэмклэ, хъэ гектар 800-рэ, коц гек-тар 1289-рэ халъхъащт, къи-хъащт илъэсым игъэбжэу лъэ-сэшлэу зэрэфашыштым иамал-хэр агротехникэ пэрытым къы-зэрилоу зэшлуахы.

Мы уахътэм механизатор-хэм чыгугъэ гектар 1400-рэ ажы-оах. Ащ фэгъэзагъэр агрега-

тищ. Анахъ гъэхъэгъэшлэхэр зышлэхэрэр трактор клочлэшхоу «Челленджер» зыфалорэм лоф-езыгъэшлэхэрэ механизаторхэу Владимир Жовницкэмрэ Вла-димир Смирновымрэ арых. Ахэм чэщ-зымафэм къыклоцл чыгугъэ гектар 35-м ехуэ ажыо.

Диск онтэгъухэр ятрактор-хэм апышлагъэхэу чыгугъэ агъэ-ушъэбы механизаторхэу Еутых Мурадинрэ Жэнэ Аслъанрэ. Апэрэр тракторэу «Т-150»-м, ятлонэрэр «К-700»-м атесых. Нэбгыритлэми къащэтхуы, ип-шъэрылхэм къазымыгъэхуэрэ ахэтэп, хуыпхъэу мэлэжьэх.

— Лэжыгъэгъэхэу къэпхыжыы пшлоигъомэ, чыгум уегугъун, дэ-гъоу удэлэжьэн, чыгъэшлэхэмклэ уешлушлэн фае, — ело хыиз-мэтшлэплэм ипащэу Гышъ Хьа-рунэ. — Джары непэ бжыхъа-сэхэр зыщытшлэщтхэ хъасэхэм гектар тельытэу диаммофос ки-лограмми 150-рэ зэрыз закляд-гъэклуэрэ.

Мэхъанэшхо зилэ лофшлэнхэм язэшлохын «МТЗ-80» зыфилохэ-рэм афэдэ тракторипл афэгъэ-загъ. Кык! Инверрэ Хьэлэщтэ Аслъанрэ яагрегатхэмклэ ми-неральнэ чыгъэшлэхэр лэжыгъэ-шлэплэхэм ахалъхъэ. Ахэм ялоф-шлэгъухэу Анцокъо Налбийрэ Гедыуаджэ Нурбийрэ чыгъэ-шлэхэр къарашаплэ.

НЭХЪЕ Рэмзэн.

Уголовнэ лоф къыпагъэтэджагъ

Урысые Федерацием и След-ственнэ комитет и Следственнэ гъэлорышлэплэу Адыгэ Респуб-ликэм щылэм статьяу «лэпэдэлэ-лыныгъ» (УФ-м и УК ия 293-рэ статья ия 1-рэ лахэ) зыфилорэм-клэ Мыекъопэ къэралыгъо техно-логическэ университетым иректо-рыштыгъэу Блэгъожь Хьазрэт уголовнэ лоф къыпыгъэтэджагъ.

Следствием зэригъэунафы-гъэмклэ, 2011-рэ илъэсым шышъ-хъэу и 20-м къыщегъэжьагъэу 2011-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м нэс лофэу ашлагъэхэмклэ актхэм, лофэу агъэцэклагъэм те-фагъэм ехыплэгъэ справкэхэм, пшъэдэклыжыу ыхыпэрэмклэ гъу-нэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обще-

ствэу «Промээнерго» зыфилорэм къэралыгъо зэзэгъыныгъэу дашы-гъэмклэ платэжнэ поручениехэм ректорыр аклэтхагъ, джащ те-тэу лофхэм, амыгъэцэклэгъэ лоф-шлэнхэри зэрэхэтхэу, атефагъэр ытыгъ, — къыщело Урысые Фе-дерацием и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэлорышлэплэу Адыгэ Республикэм щылэм къы-тыгъэм.

Следствием къызэритырымклэ, ащ фэдэ зеклуаклэм сомэ мил-лион 21-м ехуэ зэрарэу къэ-ралыгъом къыфыхыгъ. Мы лъэ-хъаным зэклэ зэрэхуыгъэр лъэ-ныкыо пстэумкли гъэунафыгъэ-ным пае уголовнэ лофымклэ след-ственнэ лофтхъабзэхэр зэрэхъэх.

ШХОНЧЫБЭШІЕ Рузан.

Бзэджашлэхэр хьапсым дэсыщтых

Лъыр зыщахашырэ респуб-ликэ станицем икассир теба-нэхи, зыхуынклэгъэхэ, зэклэмкли сомэ мин 365-рэ тезыхыгъэ-хэ бзэджашлэхэм алъэныккыклэ къызэуахыгъэ уголовнэ лофыр Мыекъопэ къэлэ хыкумым Ю-ныгъом и 2-м зэхыфыгъ. Илъэ-сэу тызыхэтэым гъэтхэпэм и 7-м мы бзэджашлэхэр зэра-хъагъ. Охътабэ темышлэу ащ хэщэгъэ нэбгыри 4-р хэбзэ-ухуымэкло къулыккыуагъэм агъэ-унафын, нэужым къаубытын-хэ алъэкыгъ.

— Мы бзэджашлэхэр зе-зыхъагъэхэр полицием икыулы-кыушлэхэм сыхъат заулам къы-клоцл агъэунафын алъэкыгъ. Оперативнэ-лпыхон ыкли хэ-ушъхъафыкыгъэ техническэ лоф-тхъабзэу зэхашагъэхэм яшлуа-гъэклэ хуынкыныр зезыхыгъэ нэбгыри 4-ри зыщыщхэр агъэ-унафыгъэх. Ахэм илъэс 28-м

къыщегъэжьагъэу 40-м нэс аныбжэ, республикэм щэпсэху. Мы мэфэ дэдэм нэбгыритлур къаубытыгъ, — къетыи АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ и Ми-нистерствэ ипресс-къулыккыу.

Адрэ нэбгыритлур чыплэхэр, ацлэ-альэкыуацлэхэр пчъагъэрэ зэблахуэхэзэ загъэбылэу хэ-тыгъэх нахъ мышлэми, мэлпылфэ-гъу мазэм ахэри къаубытыгъэх.

Нэужым къызэрэнэфагъэмклэ, къаубытыгъэхэм ащыцэу зы нэбгырэм Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм ихэбзэхуымэкло къулыккыуагъэ бэшагъэу лпыху-щтыгъэх. 2010-рэ илъэсым ибэ-дзэогу мазэ ащ нэмык хуынк-лэн бзэджашлагъэ зэрихъагъэу ары.

Мыекъопэ къэлэ хыкумым унашъо ышлыгъэм диштэу илъэ-си 2-м къыщегъэжьагъэу илъэси 5,5-м нэс хьапс нэбгыри 4-м атыралъхъагъ.

КОММУНАЛЬНЭ ЗЭХЪОКЫНЫГЪЭХЭР

«Псы реформэр»
ежъагъ

Правительствэм ыгъэхъазы-рыгъэ проектм кызырэщилорэмкӀэ, 2015-рэ илээсым кышгъэжъагъэу псыр зэрэдгъэфедэщтыи социальнэ шапхъэхэр фашыщтых. Шапхъэм уимыкыгъэмэ, птыштыр зы уасэ, уикыгъэмэ — нахыб.

Ау шапхъэр зыфэдизыштыри, псым уасэу илэщтыри, ар нахыбэу зыгъэфедэхэрэм арагъэтышт ахъшэр зыфэдизыри гъэнэфагъэу джыри щылэхэп. Илээсэу тызыхъытыр екыфэкӀэ «псы реформэр» зэрэклошт шыклэр Урысые Федерацием экономикэ хэхъоныгъэмкӀэ и Министерствэ кыгъэнэфэнэу щыт. Ау экспериментыр чыплэ зэфэшхъафхэм Юныгъом и 1-м ашырагъажэ. Арышъ, реформэм изэшлохын псынклэ хъунэу зыми кылорэп. Социальнэ шапхъэхэмкӀэ псы уасэр зэкӀэми алахэу зырагъажэщтыр 2015-рэ илээсым ищылэ маз ары.

Арэуштыу щытми, Урысые Федерацием шӀолъырхэм хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэнымкӀэ и Министерствэ документхэр егъэхъазырых.

Цыфхэм шӀпхъэ гъэнэфагъэкӀэ псыр агъэфедэ зыху-кӀэ, ащ кхъхъурэ псы гъуаткӀо пӀпчъ зытырагъэкӀуадэрэмрэ зыдаклорэмрэ коммунальнэ кыулыкӀум илофышлэхэм ашӀэн фаеу хъушт. Армырмэ, уасэу тефэрэр тэрзэу кӀалытэн альэкыштыт. Шхъае, хэгъ-гум щыпсэурэ пстӀумэ азыны-кӀо фэдизыр ары псырыкӀуа-плэхэм счетчикхэр атэзыгъэу-цуагъэхэр. Адрэхэр?

Статистикэм кызырэгъэлъа-гъорэмкӀэ, псы-рыкӀуаплэхэр процент 40-м кышгъэжъа-гъэу 64-м нэсэу лэжъагъэх.

ЕплъыкӀэхэр

Сыд фэда социальнэ шапхъэу псымкӀэ агъэуштыр? Сыдэуштыу ар цыф пстӀумэ анагъэсышты?

Эксперт департаментэу «ЖКХ Развитие» зыфилорэм игъэцӀэкӀо директор игуа-дзэу Елена Солнцевам зери-лытэрэмкӀэ, псым уасэу цыфхэм лъатыштыр зӀбгъэшлӀным фӀшӀ унэгъо пстӀури куп-купэу зэтефыгъэнхэ фае. ЭлектроэнергиемкӀэ шапхъэхэр кыхахыхэ зэхъум ахэр купихэу аготшыгъагъэх, джы зыш-псӀухэрэ чыплэхэм ыкӀи зы-чӀэхэ псӀуплэхэм ялӀытыгъэу купхэр нахыбэ хъунхэ ылъэ-кышты.

— Жы хъугъэ псӀуплэхэм ыкӀи кызырэхоным нэсыгъэ унэхэм ащӀпсӀухэрэр куп шхъаф шӀыпкӀэу кыхагъэщыштых. ПсырыкӀуаплэхэр жы зэрэху-гъэхэр ыкӀи шапхъэу щылэхэм зерадимыштӀэхэрэр мыщ дӀжыым кыдалытӀшт. Стати-стикэм кызырэгъэлъагъорэм-кӀэ, псырыкӀуаплэхэр процент

Псымрэ электроэнергиемрэ ымыгъэфедэхэу зы унагъуи щылӀп, арышъ, ахэм альатырэ уасэр зыфэдизым зӀклӀри егъэгумэкӀы. Джы-нэс псӀэу дгъэфедэрэр унагъом ис цыф пчъагъэм е счетчикым кыгъэлъагъорэм ателытагъэу ттыштыгъ. Джы электроэнер-гиемкӀэ социальнэ шапхъэхэр кызырэтфа-гъэуцугъэхэм фэдэу, «псы реформэри» тапэ илӀ.

40-м кышгъэжъагъэу 64-м нэсэу лэжъагъэх.

— Псыр анахъэу зыушлорэр унэм кыхыгъахэу, трубэхэм кӀарыкӀо зыху-кӀэ ары. ПсӀэу-плӀжхэм ачӀэс цыфхэм агъэ-федэрэ псыр сыдигъокӀи нахъ шӀой, — хегъэунэфыкӀы Е. Солнцевам. — Псыр на-хыбэу, агъэуцурэ шапхъэхэм ашхъадэкӀэу зыгъэфедэхэрэм уасэу лъатыштыри нахыб. Ащ ахъшэу кыхэкӀырэм псыры-кӀуаплэхэр рыбгъэкӀэжыынхэ плъэкышты.

Коммунальщикхэм
ягушты

Коммунальнэ хызмэтым ило-фышлэхэм псым игъэфедэн зэ-хъокыныгъэу фӀхъуштыхэм ады-рагъашты. «Росводканалым» идиректор игуа-дзэу Г. Бол-диныр шӀпхъэгъэуцугъэхэм адиштыу псыр цыфхэм агъэ-федэ зыху-кӀэ, нахъ кызы-тенэнэу мӀэгугъэ. Щысэу кӀе-гъэлъагъо Израиль ис цыфхэм псыри байныгъэу чышхъашӀом щыдгъэфедэхэрэм ахалытӀ-зэ, ар лыагъэу зерамыгъэкӀо-дырэр, кызытырагъэнӀным зӀ-рэпылхэр.

Щылэх эксперт зэфэшхъаф-хэри тикъэралыгъо псым шхъа-сыным, шапхъэкӀэ ар цыфхэм агъэфедӀным зӀрӀнӀмысыгъэр кызылохэрэри. Ахэм «псы ре-формэр» тимыщкӀагъэу алытӀ.

ЛӀшӀлэх хъуштытӀ

Социальнэ шапхъэхэр псым-кӀэ загъэнэфахэхэкӀи унагъо пӀпчъ мазэм кыкӀоцӀ ыгъэ-кӀодырэ псыр зыфэдизыр гъэ-унэфыгъэныр кын хъунэу елы-тӀ кӀэлэ экономикэмкӀэ Ин-ститутым июрисконсульт

Псы уасэм чэзыур нэсыгъ

ЛӀкыб
къэралыгъохэри
псым
шхъасыха?

Сыдэуштыу псыр ахэм агъэ-федэра ыкӀи кызытырагъанэ-ра? Зыфаехэм фэдиз хъуау агъэфедэ ыкӀи сыд фэдиз уаса лъатырэр?

ТШТЭН ГЕРМАНИЕР. Мыщ илээсым зӀ кӀафарагъэ-хырэ квитанциехэм арытхагъ псыр яунэхэм кызырарыхъ-рэм ыкӀи зӀрарыкыжырэм пае евро 1000 (сомэ мин 40) илӀэ-сым атынэу. ЧыплӀэ зӀфӀ-шхъафхэм псы уасэр ащӀзӀ-фӀдӀп. Ар псыр кызыдикӀырэм, кызырашӀэрэ шыклӀэм, чыгум кызырӀчӀащырэм икууагъэ, нӀ-мыкӀ лӀэныкыдохэми япхыгъ.

Псыр зӀклӀэми зӀрӀфаехэу

Псы уасэр зыфӀмытыхэрэм хабзэм ахъшӀ лӀпылӀгъу къаритын фаеу хъушты. Джырэ уахътэм цыфхэм япроценти 10 фэдизыр ары хабзэр зыдӀлӀпылӀэрэр, зыдӀлӀн фаехэр про-цент 25 — 30-м нэсых.

ыкӀи зыфаехэм фэдизэу ащ цагъэфедӀми, аужырэ илӀэс 20-м псӀэу агъэкӀодыштыгъэм ибагъэ процент 30 кышкылагъ. Джы зы мафӀм нӀбгырэ пӀпчъ псы литри 120-рӀ ыгъэфедэ-нэу кытефӀэрэр.

США-р. ПромышленнӀ ыкӀи мӀэкӀумӀщ хызмӀтхэм къэралыгъом псӀэу илӀм ипро-

цент 95-р атырагъэкӀуадэ, цыфхэм кӀафӀнӀжырэр про-центи 5-р ары. Зы чыплӀэхэм псымкӀэ осӀ гъэнэфагъэ ащӀ-тышъ, лимитэу щылӀм уимы-кыма, псыр узӀрӀфаеу цыо-гъэфедэ, нӀмыкӀхэм псы литрӀэ пӀпчъ кӀащӀалытӀ.

Америкэм коммунальнэ хыз-мӀтыр зӀнӀкыокӀурӀ бизнесмен-хэр арышъ зылӀ шылӀыр, зы штатым ыкӀоцӀ е зӀпӀгъунӀгъу штатхэми зӀфӀмыдӀэу псы уасэр ащӀаты. ГушылӀм пае, нӀбгы-риплӀ зӀрыс унагъом Финикс мазӀ кӀэс сомэ 1150-рӀ фӀ-диз щеты, Бостон уасэр сомэ 2150-м щынӀсы. Ау Бостон ары зӀклӀэми анахъ макӀэу псыр цыфхэм зыцагъэфедӀэу алы-тӀэрэр — нӀбгырэ пӀпчъ чӀщ-зымафӀм литри 155-рӀ. Ана-хыбӀэу зыцагъэкӀодырэр ка-лифорнийскӀэ Фресно — лит-рӀэ 798-рӀ.

ФРАНЦИЕР. Француз унагъоу нӀбгырич зӀ-рысым илӀэсым псы кубомет-ри 120-рӀ егъэфедӀэ, ащ еврӀэ 320 — 330-рӀ (сомэ 2500 — 2700-рӀ) фӀдиз тефӀэ. Унагъо пӀпчъ ыкӀи кӀэлӀдӀэхэм яфӀ-тӀрхэм псӀэу агъэкӀодыгъэр зы-фӀдизыр кызыгъӀӀыгъӀорӀе при-борхэр арытых. Илыагъэу псыр зерамыгъэкӀодынэу, ащ ыуасӀэ зӀтефыгъэу зыщӀатыхэрэри щы-лӀх. Дюнкер зӀфӀмыдӀэхэу та-рифишкӀэ псы уасэр щӀаты. АпӀрӀэ псы кубометрӀэ 75-м пае — зы еврӀэ имыкыу, зы кубометрэм кыкӀлӀпыкӀорӀе ку-бометрӀэ 75-м — зы еврӀэрӀэ ныкӀорӀэ, ащ нахыбӀажымы — еври 2-м ехъу. Унагъохэу зи-гъот макӀэхэм хабзэр адӀлӀ-пылӀ. СабыиплӀ зылӀэхэм ахъшӀэ тефӀзэу доллар 12 зырыз кӀа-фашы.

КАНАДӀЕР. Мыщ псым щы-шхъасыхэрӀп. УнӀэ зӀ-тетхэм ащӀпсӀухэрэр счетчик-хэр псым тырагъӀуцонхэм дӀ-гузажӀохэрӀп. ШӀпхъэ гъэнӀ-фагъэ зыми кӀафигъӀуцурӀп, арышъ, нахыбӀэ зыгъэфедӀэх-рӀэми а зы уасэр ары аты-

рӀр. ИлӀэситӀукӀэ узӀклӀлӀбӀэ-жымы, Квебек щыпсӀухэрэм яунэхэм псӀэу агъэкӀодырэр зы-фӀдизыр кызылытӀэрӀэ пкы-гъохэр ащагъӀэпсыгъэх. КӀалы-тӀгъэ пчъагъэхэм кӀагъэлъагъо илӀэс 20-кӀэ доллар милли-ардитӀу мыщ кызытырагъӀэнӀн зӀралъэкыштыр. Арышъ, псыр къэралыгъо пстӀуми шапхъэкӀэ цыфхэм зеращӀагъэфедӀэр зысӀэхэм кӀаушыхъаты.

ТищылакӀэ нахышлӀ ашӀлӀэу алозӀ, реформӀэ пчъагъэ тикъэ-ралыгъо щыпхырашӀыгъ. Ахэм ауж уасӀэхэм кӀащыкӀагъэу зӀ нахъ мыхъуми кыхэкӀыгъӀп. «Псы реформӀэми» узыгъӀушӀон уасӀэхэр кызырӀзыдимыхыш-тыри гурылогъуаеп. КъӀнӀжырэ закӀор жьӀэу кӀатшӀэрэр ары. Ащи чэзыур нӀсышты?

Зыгъэхъазырыгъэр
ШӀАУКӀО АспӀангуащ.

НАТХЪО Разыет:

«КӀэлэегъадж — ар лъытэныгъэ ин зыхэлъ ыкӀи кӀэралыгъомкӀэ мэхъанэшхо зилъ пшъэрылъ»

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукӀэ и КӀэралыгъо Думэ и депутатэу Натхъо Разыет 2013-рэ илъэсым Юныгъом и 2-м Урысые шъхъаихыгъэ урокым хэлэжьагъ. Урысые Федерацием и Конституцие ыкӀи Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукӀэ илъэс 20 зэрэхъугъэхэм фэгъэхыгъэу Адыгэ РеспубликэмкӀэ Кошхъэблэ районым ит къуаджэу Лэшэпсынэ дэт гурыт еджаплэу N 5-м а юфтыабзэр щызэ-хашэгъагъ.

Торжественнэ линейкэу щыла-гъэм еджаплэм щылажьэхэрэм, кӀэлэеджаклохэм ыкӀи ны-тыхэм зафигъазэзэ депутатыр мы мафэм фэшӀ ащыфэгъушӀагъ.

— Апэрэ классым кӀогъэ кӀэлэцыкӀлукӀхэр ары непэрэ гу-шӀогъо шъхъалэр зыфэгъэхьы-гъэр. Ахэр еджаплэм ипчъэ-шъхъалэу апэрэу елъэбэкъоштых ыкӀи апэрэу партхэм адэтыс-хьащтых. Сэ сышъуфэлъало

апэрэ мафэхэм къащегъэжьа-гъэу еджаплэр шӀу шъульэгъу-нэу, шӀэныгъэхэм зафэшукъу-дыннэу ыкӀи шъуицыхъэ зыте-ллыжьэу гъэхъагъэхэр шъушын-хэу. Аужырэ илъэсыр еджаплэм щызгъэкӀоштыхэм сафэлъало дэгъоу къаухынэу, джащ фэдэу ЕГЭ-р гъэхъагъэ хэлъэу аты-нэу ыкӀи апшъэрэ еджаплэхэм ачӀэхъанхэу.

Линейкэм ыуж Урысые шъхъ-ихыгъэ урокым тегъэпсыхъагъэу депутатим я 10 — 11-рэ клас-схэм арысхэм къафилотагъ пар-ламентаризмэм мэхъанэу илэр, джырэ Урысыем парламентариз-мэм хэхъоныгъэу цишӀырэм, Урысые Федерацием и Консти-туцие ишапхъэхэу гъэсэныгъэм ыльэныкъокӀэ цыфым ифитыны-гъэхэр къэзыухъумэхэрэм афэ-гъэхыгъэу, Урысые Федераци-ем и Федеральнэ ЗэлукӀэ и КӀэралыгъо Думэ илофшӀэн еп-хыгъэ щысэхэри кыыхыгъэх.

Урысые шъхъаихыгъэ урокым

изэхэщэнкӀэ анахъэу къахэщы-гъэ кӀэлэеджаклохэмрэ кӀэлэ-егъаджэхэмрэ Натхъо Разыет рэзэныгъэ тхылъхэр ыкӀи шӀу-хьафтынхэр афигъэшъошагъэх.

Ащ нэфэшъхьафэу муниципальнэ образованиеу «Лэшэ-псынэ къоджэ псэуплэр» зы-филорэм ипащэ зэрэригъэблэ-гагъэм теткӀэ Натхъо Разыет спортивнэ залыр зэригъэ-лъэгъугъ, къуаджэу Лэшэпсынэ имызакъоу къутырэу Игнатъ-евскэми къыкӀырэ кӀэлэцык-кӀлукӀхэр зэрэхэтхэу нэбгыри 100-м ехъу спорт лъэпкъэу «боевой единоборствэкӀэ» за-джэхэрэм пылтых.

— Цыф лъэпкъ зэфэшъхьаф-хэм къахэкӀыгъэ кӀэлэцыкӀлукӀхэр спортым зэрэпылхэм мэхъа-нэшхо ил къыткӀэхъухъэхэрэр интернационалистхэу плугъэн-хэмкӀэ, — икӀэхым къылуагъ Натхъо Разыет.

КЪАНДУР Анзор.
УФ-м и Федеральнэ ЗэлукӀэ и КӀэралыгъо Думэ иде-путат илӀпылӀэгъу.

Миллиони 5-м ехъу аратыгъах

Адыгэ Республикэм юфшӀэнымкӀэ ыкӀи социаль-нэ хэхъоныгъэмкӀэ и Министерствэ бэмышӀэу щыкӀуагъ зэтыгъо кӀэралыгъо социальнэ лӀпы-лӀгъу цыфхэм ягъэгъо-тыгъэным фэгъэзэгъэ Комиссием изичэзыу зэхэсыгъо.

Мы Комиссием унашъо зэри-шӀырэм тетэу зэтыгъо социаль-нэ лӀпылӀэгъу арагъэгъоты юфы-гъо зэфэшъхьафхэм апкъ къы-кӀыкӀэ зэрар зыхыгъэхэм, чы-плэ къин ифагъэхэм. Гуцылэм пае, машом, ошӀэ-дэмышӀэ тхьа-мыкӀагъом зэрар зэрихыгъэхэм; псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ Министерствэм игъо зэрильэгъу-гъэм тетэу къызӀэлээнхэу нэ-мыкӀ регион агъаглохэрэм, уна-гъор зылыгъыштыгъэр зимылъж-хэм, лӀзэгъу уц лъаплӀхэр бэрэ зыгъэфедэнхэ фаехэм.

Комиссием хэхъэх Адыгэ

Республикэм и КӀэралыгъо Со-вет — Хасэм, юфшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоныгъэмкӀэ Министерствэм, псауныгъэр къэ-ухъумэгъэнымкӀэ Министерст-вэм, гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэм-рӀкӀэ, финансхэмкӀэ министр-ствэхэм ялыкӀлохэр.

Адыгэ Республикэм юфшӀэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъо-ныгъэмкӀэ и Министерствэ ипресс-къулыкӀу къызэрилорэм-кӀэ, Комиссием изичэзыу зэ-хэсыгъо нэбгырэ 40-мэ ялӀэу тхылъхэм ащыхэплӀагъэх. Нэб-гырэ пӀпчъ зэтыгъо социальнэ лӀпылӀэгъоу рагъэгъотыштыр зы-фӀэдыр агъэнэфагъ, ахэм зэ-кӀэми ар (ахъщэ лӀпылӀэгъур) ящыкӀагъэу зэдаштагъ. Респу-бликэ бюджетым кыыхэкӀэу зэ-кӀэмкӀи сомэ мин 432,5-рэ ахэм аратыгъ.

2013-рэ илъэсыр къызиыхъа-гъэм къыщыбулабгъэу мыщ фэдэ кӀэралыгъо социальнэ лӀпылӀ-гъоу республикэм щыпсэухэ-рэм аратырым бюджетым къы-хэкӀыгъэ сомэ миллиони 5-м ехъу пӀлухъагъ.

(Тикорр.).

Адыгабзэм иамалхэм заушъомбгъу

Тигъзет къызэрэхиутыгъэу, бзэхэм язэгъэшӀэн пылӀ Дунэе Интернет-проектим адыгабзэр хэхъагъ. Проектим цӀэу илэр «Вок-2», ащ иавторыр нэмыц про-фессорэу Йоханнес Шуманн. Адыгабзэр проектим хэхъанымкӀэ юф зыщыдашӀа-гъэр гуманитар ушӀэтынхэм апылӀ Адыгэ республикэ институтыр ары. Научнэ купэу ащ юф дззышӀагъэм хэтыгъэхэм ащыщэу Тэу Нуриет мы мафэхэм гуцы-лӀгъу тыфэхъугъ.

— ТиинституткӀэ юф зыдэт-шӀэрэ проектхэм зэу ащыщыгъ «Вок-2» зыфилорэр. Илъэсы-бэр ащ тыхэхъаным тыкӀэ-хъопсыгъ, тыпылтыгъ, ау джыры нылӀп къызыддэхъугъэр.

Ежъ проектим 1988-рэ илъэ-сым къыщегъэжьагъэу юф ешӀэ. Ащ тыхэхъэмэ тшӀоигъоу тызы-фежъэм, бзэ 40 хэтыгъ. Джы тӀэркӀэ 50 хъугъэ. Проектим иавтор мы юфтыабзэр къызе-угупшысым, нахъ цыфыбэ зэ-рыгушӀылэхэу, дунэе мэхъанэ зэрэтыр бзэхэу зӀукӀлӀшхохэм ащагъэфедэхэрэр арых анахъэу

ыналэ зытетыгъэр. Ары тӀэркӀэ мэхъанэшхо зыкӀилӀэр ащ ты-хэхъан зэрэтлӀэкӀыгъэм. Сэ сшъхъэкӀэ а хъугъэ-шӀагъэм мэхъанэшхо ил, къыздэхъугъэр на-сыпыгъэшхоу зыфэсэлӀэгъужы.

Мы чыплӀэм къыщысломэ сшӀо-игъу тиинститут идиректорэу, филологии шӀэныгъэхэмкӀэ док-торэу Бырсыр Батырбий тӀ-пащэу проектим тыхэхъанэу зэредгъэжьагъэр. Сэ текстхэр зэсыдзӀкӀыгъэх, згъэхъазыры-гъэх. Бырсыр Батырбий редак-тор юфшӀӀэнхэр ыгъэцӀагъэх, ахэм адаклоу хъарыфхэр ла-

тиницэм диштэхэу транскрипцие ышӀыгъэх. ЦӀэй РӀджэб техни-кэм епхыгъэ юфшӀӀэнхэр — ма-териалхэр компьютеркӀэ зэри-гӀӀӀыгъэх.

— **О бгъэцӀкӀэгъэ юфшӀӀ-ным нахъ игъӀкӀотыгъэу укытегушӀылагъэмэ дэ-гъугъэ.**

— Проектыр уроки 100-у зэ-хэт. Ахэр сзэ згъэхъазырыгъэх. Урокхэр (сэ «еджэгъу» ясӀо) гушӀылухыгъэ ыкӀи псӀлӀэ ухыгъэ (фраза) 2000 мэхъух. Макъэхэм якъэлуагӀэхэр еджэ-гъу пӀпчъ игъусэх. Бзэр ззы-гъашӀэ зышӀоигъом анахъ игъӀ-кӀотыгъэу адыгабзэм щагъэфе-дэрэ гушӀылӀхэр зэригъэшӀӀэн-хэмкӀэ еджэгъухэр амалышӀу хъуштых. Еджэгъухэр гушӀылу-хыгъэ кӀӀкӀхэмкӀэ гъэпсыгъэх. ГушӀылухыгъэхэр чыплӀэ зэфэ-шъхьафхэм ащыбгъэфедэнхэ пӀӀэкӀыштых. ГушӀылэм пае, гъо-гум утетымэ, зыгъэпсэфыгъом ушӀылӀмэ, цыфхэм нӀлуасэ за-фӀепшӀы пшӀоигъомэ, банкым

учӀӀхъагъэмэ, тучаным ушӀэца-фэмэ ыкӀи нэмыкӀ чыплӀэхэм.

Бзэм хэшӀыкӀышхо фыуимы-лӀмэ, щылӀэныгъэм чыплӀэу узери-хыплӀэрэм елытыгъэу псынӀкӀэу урыгушӀылӀнэу зӀбгъэшӀӀэн пӀӀӀ-кӀышты. Ащ фэдэу псынӀкӀэу бзэр пӀӀ кыыхъанымкӀэ амалышхо проектим къеты. Ар тхыгъэмрэ макъэмрэ (къӀэлуагӀэмрэ) зэ-рӀзэгъусэхэр ары.

Проектыр Европэ шапхъэхэм атефэу гъэпсыгъэ, ащ ишӀуагъ-кӀэ сыд фӀдэрэ еджаплӀ, еджа-кӀуи къыкӀунэу щыт. ХӀзгъэунэ-фыкӀы сшӀоигъу проектим кӀэ-щакӀо фэхъугъэу ЦӀэй РӀджэб юфышхо зэришӀагъэр. Апэрэ мафэм къыщегъэжьагъэу тӀлоф ащ къыгъэпсынӀкӀагъ.

Нэмыц профессорэу Йохан-нес Шуманн юфым щыдгъэгъо-загъ. Ау ащ джэуапэу къы-титыштыр тымышӀӀэу юфым тытегушӀылагъэп. Охътэ шӀукӀае тешӀагъ проектим ипащэхэм тигухӀлӀ игъоу алытӀгъэ. Ахэм тыкызагъэгъугъэр ары нылӀп

юфэу зэшӀотхын тыгу хӀлӀым АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэны-гъэмрӀкӀэ и Министерствэ ыкӀи кӀэралыгъо къулыкӀушӀлӀхэр зы-щыдгъэгъозагъэхэр. Къыддезы-гъэштагъэр Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ юфхэмкӀэ, лӀкыб кӀэралхэм ащыпсӀурэ тӀлӀӀэп-къэгъухэм адырӀӀэ зӀпхыны-гъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет. Ащ лӀкыбым щыпсӀурэ тӀлӀӀӀӀӀӀ-гъухэм зӀпхыныгъэу адытӀлӀэр гъэпытӀгъэным ыкӀи хӀгъэхъо-гъэным дӀлӀӀӀӀӀӀ программэм тыхыгъэуцугъ, ар лъэшэу лӀ-пылӀэгъу къытфэхъугъ.

Текстхэм макъэр ягъусэу гъэпсыгъэнымкӀэ телерадиоком-паниеу «Адыгеим» ишӀогъэшхо къытӀэкӀыгъ. Ащ текстхэр щы-теттхагъэх. Ахэм къяджагъэх — хъулыфыгъэ макъэр Хъау-дӀкӀо Азэмат, бзыльфыгъэ макъэр сӀэры.

— **Тхъауегъэпсэу, нэмыкӀ проектэу шъузыдӀлажьэхэрэм ягъогу зӀлухыгъэнуу, шъуи-гухӀлӀхэр къыжьудӀхъунхэу сышъуфӀӀӀӀӀ.**

СИХЪУ Гошнагъу.

Цыф пчъагъэмэ ятыгъуагъэх

Адыгэ Республикэм хӀгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Мини-стерствэ къызӀэритыремкӀэ, шышъхъӀум и 26-м къы-щегъэжьагъэу юныгъом и 1-м нӀс республикэм бзэ-джӀшӀӀэгъи 106-рэ щызӀэрахъагъ. Ахэр хъункӀӀэн бзэ-джӀшӀӀагъэу 2, тыгъуагъэхэу 28-рэ, гъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ зыхӀлӀ бзӀджӀшӀӀӀӀӀӀ 15, нэмыкӀхӀэри. Экономикэм ыльэны-къокӀэ хӀбзӀгъэгъуцугъэр гъогогъу 39-рэ аукуагъ. БзӀджӀшӀӀагъэ зезыхъэгъэ нӀбгыри 100 хӀбзӀухъумэ-кӀо къулыкӀухэм агъӀунӀфын алъӀкӀыгъ, юфӀэу зӀха-фыгъэр процент 86-м шӀокӀы. БлӀкыгъэ тхъамафӀэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шӀӀӀӀӀ 10 къатехъухъагъэу гъогу-патруль къулыкӀум ыгъӀунӀфыгъ. Ахэм нӀбгыри 2 ахӀкӀодагъ, нӀбгыри 9-мэ шъобжхэр атешагъэхэу хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кӀӀэрысхэу водитель 61-рэ къаубытыгъ.

УФ-м хӀгъэгъу кӀоцӀ юфхэмкӀэ и Министерствэ МыекъопӀэ къэ-лӀ отделымкӀэ иуголовнэ ро-

зыск илофшӀлӀэхэм яшӀуагъӀкӀэ тыгъон бзӀджӀшӀӀӀӀӀ пчъагъэ зезыхъэгъэ бзыльфыгъэхэу

Гурыт Азием щыщхэр къау-бытыгъэх.

Документхэр, ахъщэр ыкӀи сотовэ телефонхэр зыдӀлӀ лӀальмӀэкъхэр зӀрашӀуатыгъу-гъэхэм кыыхӀкыкӀэ тикъӀэлэ шъхъалэ щыпсӀурэ нӀбгырэ за-улӀмэ полицием ичӀыплӀӀӀ отдел зыкыфагъэзӀнӀу хъугъэ. БзӀ-джӀшӀӀагъэхэр зӀкӀэ МыекъуапӀэ игупчэ бӀдзэр ары зыщызэ-рахъагъэхэр.

МӀфӀэ зауӀӀӀӀӀ уӀзӀкӀӀӀӀӀӀ-жымӀэ, полицием илофшӀлӀэхэм къулыкӀур ахъызӀ, ыпшъӀӀӀӀ зигугъу къӀтшӀыгъэ бӀдзӀрым ыгупӀэ бзыльфыгъэхэр щызӀӀӀӀ-цӀӀӀӀӀӀӀ алъӀэгъугъ. Ахэм задӀ-гушӀылӀэхэм къызӀэрӀнӀфагъэмкӀэ, зы нӀбгырэм илӀальмӀэкъ шӀуа-тыгъугъ ыкӀи ежъ зӀрегуцафӀэ-ремкӀэ, мы бзыльфыгъитӀур ары бзӀджӀшӀӀагъэр зезыхъагъэхэр. Полицием иотдел ахэр къаща-гъэх, юфыр зӀхафынӀу рагъэ-жъагъ. ЗӀрагъӀунӀафыгъэмкӀэ, Казахстан кыкыгъэ пшъэшӀэ ныбжыкӀӀэу илъэс 19 зыныб-жымӀэ илъэс 43-рэ зыныбж

бзыльфыгъэу Киргизием щы-щымӀэ ыпӀӀӀӀ кӀалэу Омскэ щыпсӀэгъэх, нӀужым МыекъуапӀэ къӀӀӀӀӀӀӀӀ рахъухъагъ. НӀб-гыритӀум урысыбзэр зӀрамы-шӀӀӀӀӀ кыыхӀкыкӀӀӀ зӀрагъэ-мысӀэхэрэр, къаралорӀэр къагуры-мылоу зыкыашӀыгъ. Ау сыдӀу щытми, бзӀджӀшӀӀагъэхэр зӀрӀ-зӀрахъагъэхэм ахэр еуцӀӀӀӀӀы-гъэх. НӀбгыритӀум къызӀэраӀуа-гъэмкӀэ, Омскэ къызекеӀыхэм зӀрӀӀӀӀӀӀӀӀ ахъщэ аӀӀӀӀӀӀы-гъӀӀ, ащ кыыхӀкыкӀӀӀ Мые-къуапӀэ игупчэ бӀдзэр «къы-щагъэхъӀнӀу» рахъухъагъ. БӀ-дзэр кӀоцӀым дӀт цыфхэм ахэр алыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, щыгъын горӀэ зыщӀэфын гухӀлӀ зӀлӀм лӀальмӀ-кыӀыр е ахъщӀӀӀӀ зыгъӀылы-кӀэ, а уахътӀэр къызфагъэфедӀ-ти, атыгъуштыгъ. Мы мӀфӀэ за-къом кыкӀоцӀ бзыльфыгъитӀум сотовэ телефон пчъагъэ ыкӀи сомэ мини 8 атыгъунхэу игъо ифагъэх. Уголовнэ юф кыӀзӀлуа-хыгъ, бзӀджӀшӀӀӀӀӀ охътэ гъэ-нӀфагъэм зыщаӀыгъыхэр чы-плӀӀм (изоляторым) нӀбгыритӀур

чӀагъӀтысхъагъэх. КыыхӀгъӀы-гъӀӀ фае зы бзыльфыгъэм са-бий кыфӀӀӀӀӀӀӀ зӀрежӀэрэр.

ХъункӀӀэн бзӀджӀшӀӀагъэ зе-зыхъэгъэ кӀӀӀӀ ныбжыкӀӀӀм Адыгеим ихӀбзӀухъумаӀлохэр лъӀӀӀӀӀ. ТикъӀэлэ шъхъалэ щы-псӀурэ бзыльфыгъэ ныбжыкӀӀэр УФ-м и МВД и МыекъопӀэ къӀ-лӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ часть мы мафэхэм зыкыфигъэзагъ. Ащ къызӀэриӀуагъэмкӀэ, зытес ту-чаным амыгъӀунӀафыгъэ кӀӀӀӀ ныбжыкӀӀэ горӀэ кычӀлахыи, кас-сӀэм дӀлӀ ахъщӀӀӀӀ сотовэ те-лефонымӀрэ кыштӀӀӀӀӀ кы-риӀуагъ. Тучантесыр ащ фӀлоры-шӀӀӀӀӀӀӀ фӀамыеу полицием кы-зӀреджӀштыр гуригъӀӀӀӀӀӀ пы-лыгъ. БзӀджӀшӀӀӀӀ ащ кыгъэ-уцугъӀӀ, иджыбӀэ илыгъэ шъэ-жыер кырихи, бзыльфыгъэр ыгъӀӀӀӀӀӀӀӀ сомэ минитӀур сотовэ телефонымӀрэ ыштӀӀӀи зыгъӀылыжыгъ. Мы уахъ-тӀэм бзӀджӀшӀӀӀ хӀбзӀухъумаӀлоу къулыкӀухэр лъӀӀӀӀӀ, уголовнэ юфӀи кыӀзӀлуахыгъ.

Сыда арэуштэу зыкIаIуагъэр?

ИльэсипшI пчъагъэхэм лъэпкь гъэзетым лъыплъэхэрэм, еджэхэрэм, уасэ фэзышыхэрэм ащыщ Хьаудэкъо Сарэ. Мары аужырэ илээсхэм итхыгъэхэу темэ зэфэшхьафхэм афэгъэхьыгъэхэри кыитфарегъэхьых, гъэзет нэклибгъохэм арытхэу ахэр шьольэгъух.

Сарэ Адыгэ кIэлэегъэджэ институтым филологиемкIэ ифакультет иадыгэ отделение кыуыхыгъ, ищыIэныгъэ кIэлэцIыкIухэм ягъэсэныгъэ-пIуныгъэ фигъэлэжъагъ. Институтым ыуж Чэчэн Республикэм илээсищырэ Iоф щылагъ, Мыекъуапэ кыизегъэзэжъым кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм кIэлэпIоу Iухьы, пенсием окIофэ а сэнэхъатымкIэ лэжъагъэ. ИлофшIэнкIэ анахь мэхъанэ зэритыщтыгъэ лъэныкIохэм ащыщ кIэлэцIыкIухэм яныдэлъфыбзэ ягъэшIэгъэныр. А лъэныкIомкIэ Сарэ гъэхъэгъэшIухэр иIэх, кIэлэпIухэм IэпыIэгъу афэгъушIт тхылы кыидигъэкIыгъ.

ЛъэпкIым итарихь Сарэ дэгъоу ешIэ, ар къаушы-хъаты итхыгъэхэм. Джащ фэдэу бзэм фэгъэхьыгъэу шIэныгъэ дэгъу, гулытэшхо иI. Ащ непэ кыитфитхыгъэ кэбар кIэкиIхэм ашъхъэхэр цыфхэм бэрэ агъэфедэх, ау ахэр арэуштэу зыкIаIуагъэр зэ-кIэми ашIэрэп. Ар кыидэтлытэзэ, Сарэ кыитфигъэхьыгъэхэм ащыщхэр кыыхэтэутых.

«Къэбыпсыр гъэпытэ, нысэ...»

Пасэм адыгэхэр бэгъашIэ-щтыгъэхэу, илээс 250-р къагъашIэщтыгъэхэу къалотэжъы. Ащ фэдиз зыгъэшагъэхэр цыкIужъые хъужыщтыгъэх, ахэр къэбыжъыем рагъэтысхъэхэти, пкъэужъыем пальэжъыщтыгъэх. Сабый цыкIум зэрэдэзекIорэрэм фэдэу нысэмэ ахэм яфэ-ло-фашIэхэр ашIэщтыгъэх, агъашхэщтыгъэх. Ау ащ фэдэу лIыж цыкIоу илээс 250-рэ зыныбжъым ыгу рихыщтыгъэп нысэр кыизэрэдэзекIорэр. Нахьыбэу зыщыщынэщтыгъэр къэбыпсыр зэпытхынышъ, къэфэ-хынышъ, ыуIыныр ары. Нысэм къэбыр пилъэжъы зыхьукIэ рилощтыгъэ: «Къэбыпсыр гъэпытало, нысэ, армырмэ кыизэпытхынышъ, сыкъэфэхынышъ, сиукIышIт, арми тэ тыпсэмэхэ лъэпкь...»

Ламжъые и Псэгъобэ кIуакI

Мы фразеологизмэр кыизтекIыгъэ къэбарыр зэфэшхьафыбэу зэтыралотыкIы, ау куп-

кIэу хэлъыр зы: хъаулыеу, зишIуагъэ кыыхэмкIэу шIэгъэ Iофым пай аIо: «Ламжъые и Псэгъобэ кIуакI».

Пщым Iоф горэхэр Псэгъуабэ щырилэхэу зыгорэ ыгъэкIон фаеу хъугъэти, ипщэрыхъэмэ ащыщ горэм рилуагъ: «Неуц Псэгъуабэ умыкIо хъушIтэп». Нэф зэшъым пщэрыхъэр иш ешэси, кIуагъэ. Пщыр пчэдыжъым кыэтэджыжыи пщэрыхъэм лъыгъэхъугъэх шъхъаеу, агъотыгъэп.

Щэджэгъо нэмаз хъугъэу гужыгъаеу пщым рипхъыхъэ-ритэкъухъэзэ пщэрыхъэр шагум кыидэпсыхэжъыгъ. «Непэрэзы-мафэм тыдэ ушылагъ, Псэгъуабэ узэрэкIон фаер кыиослогъагъэба?!» — ыIуи, пщыр ащ тебэнагъ. «Кыисэплогъагъэти сы-кIуагъэба, мары сыкъэкIожы тет», — ыIуагъ пщэрыхъэр мыгумэкIыхэу. «А, зыкъом фэбэгъон, лъэгъунэу уилэр зэмыгъашIэу хъаулыеу укIуи укъэкIожыгъ, сиIофи кыэбгъэнагъ», — ыIуагъ пщым. «СэшIа сэ, «уклон фай» плуагъэти, жъэу сыкъэтэджи сыкIуи сыкъэкIожыгъ», — кыириIожыгъ пщэрыхъэм.

«Iэхъомбэ узыр узышху»

Гоцэ ябгэ горэ шылагъ. Нысэр зэрифэу, шъхъэ кыэлэт имыIэу мэфэ реным хъызмэт Iофхэр ышIэхэу, пшыгъэкIи, аужыпкъэм, кыэгъой-щэгъэкIи егъолъэхыни фимытэу нысэр егъэ-зыгъагъ. Арыти, ягъунэгъу шъу-зым етхъаусыхылагъ. Адрэр бзылфыгъэ Iушти, кыириIуагъ: «Уигуащэ егъаши симэджагъэп, «мэузы» зыфалорэри ышIэрэп, ау зэзакъо ыIэхъуамбэ узы-гъагъэш, ащ нахь узышхо щыIоу ышIэрэп. Арышъ, уетхъа-гъэпцIэIынуу угу къэкIмэ, пIэхъуамбэ пыхыкIи гъоль, хъур-рер пIэгъун».

Мафэ горэм гъунэгъу шъу-зым зэриIуагъэм фэдэу ыIэхъуамбэ пыхыкIи щэлоу гъольыгъэ. Нысэр ымылэгъу зэхъум гуащэр унэм ихъагъ, зэрэщылъым фэшI цIэцIэныр кыи-хидзагъ, ау ыIэхъуамбэ зэрэпыпхыкIыгъэр зельэгъум, гумэкIэу кыеупчIыгъ: «Сыда, нынэ, пIэхъуамбэ кыищышIы-гъэр?». «СшIэрэп, Iэе дэдэу мэузы», — ыIуи нысэр щэлоу кыиригъэжъагъ. Гуащэр къэгъуи, «Щыль, нынэ, щыль, укъэмы-тэдж. Iэхъомбэ узыр боу узы-шху, ар сэ дэгъоу сэшIэ», — ыIуагъ.

«Хэн-хэны нахьы лъэхъомбычI»

Унагъо горэм хъакIэ кыифэ-кIуагъэти, мэл фаукIыгъ. ХъакIэм изэщ тырагъэунэу «орасэра» зылоу хъаблэм тес лIы-хэр кыэзэрэуэгъоигъэх. Ахэм къадекIокIыжыщт ныбжыкIэхэми пкъэужыыхэр аубытхи кыэуцугъэх. Унагъори унэгъо Iужъу. Пчыхъэ реным нысэмрэ гуащэмрэ Iанэхэр арагъэхыгъ. Iанэхэри ушъофыгъэу къахы-жыгъэх. Къупшъхъэ-пашъхъэу кыэнагъэмэ гуащэмрэ кIэлэ-цыкIухэмрэ ягъугъэх. Нысэр мэлэкиIэ лIэу кыэнагъ. Арыти, къахыкIыр ышти лыр зыщы-жъогъэ шыуанышхор зэишIэу

уцугъэ. «Арыгущ, — ыIуагъ гуащэм. — Непэ Iахь уимыIэу укъэнагъ». Нысэм зэишIэрэ лэпсым зыгорэ зэрэхэлъыр кыишлагъэти, ишыпкъэу хэлъы-хъухъэзэ лъэхъомбычIэ закъо горэ кыыхыгъ. Ар гуащэм кыизельэгъум кыириIуагъ: «Е, нысэ, лъэхъомбычIэ закъом сыд хэпшхыкIын». «Хэн дэдэ сымыхъоу лъэхъомбычIэ горэ кыи-зэрэстэфэжыгъэри шыкур», — ыIуи, нысэр гушIуагъэ. Джа-ры зытыралукIыгъэр «Хэн-хэн нахьы лъэхъомбычI».

«ХъарыпIэ ныкIуибгъу»

Шъузабэ горэ шылагъ. Ащ кIэлибгъу илагъ. ГъэблэIо-гъэ-блэшъоу, ашхын хъатэ яIэпти, шъузым кIалэмэ мафэ кыэс хъарыпIэ зырыз афигъажъэ-щтыгъэ, ежъ пае ыгъажъэщты-гъэп.

КIалэхэр ыгъэшхэнхэу ыгъэ-тIысхэти, хъарыпIэ зырызыр афигошIти, ежъ шъхъафэу тIы-сыщтыгъэ. Янэ зэрэмышхэрэм кIэлэ нахьыжъым гу кыиIы-ти кыеупчIыгъ: «Сыда, нан, о узыкIэмышхэрэр?» «Сэщ пае кыыхэкIыгъэп, шъо шъуфикъугъэ кыодый», — ыIуагъ ным.

КIэлэ нахьыжъым ихъарыпIэ кыиуици янэ кыиригыгъ. Ар залэгъум, адрэхэми яхъары-пIэмэ къагуачи ным кыиратыгъ. КIалэмэ хъарыпIэ ныкIо зы-рыз ашхыгъ, ным хъарыпIэ ны-кIуибгъу ышхыгъ. Ары зыкIа-лорэр щымыгугъыгъэми, адрэ-мэ ялыеу зыгорэм нахьыбэ зигъоткIэ, «хъарыпIэ ныкIуи-бгъу».

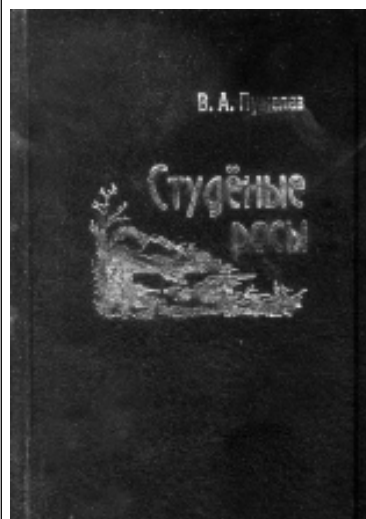
Къоепс зэтыраутхэжъыгъ

Ямэлхэр зэхагъэзыхъанхэшъ, къушъхъэм гъэ реным шагъэ-хъунхэу зедашти, мэлэхъо куп зэхэхъагъэ. Гъэ реным Iуи-шIи къахэмкIэу мэлэхъуагъэх, яхъымэтхэри зэнэкъокъу ямы-Iэу зэдызэрахъагъэх. Бжыхъэр кыэси зэхэкIыжыынхэ зэхъум шъхъадж имэли, къакиIэхъуа-гъэхэри, къуаеу гъэ реным рахи агъэгъугъэри агошIыжыгъэх. Бжыхъэм ажъожыщт къунды-сыум пае аугъоигъэ къоепсыр агошIынэу зырагъажъэм, зым «нахьыбэ о оштэ, сэ кыисфэ-жъугъэнагъэр нахь макI» — аIуи, зэшлонэжъыи къоепсыр зэтырахэ зэраутхыжыгъ.

Джары зыкIалорэр дэгъоу, дахэу зэхэтыгъэхэм зыгорэм кырагъэкIэу зызэфэгубжыж-хэкIэ.

ХЪАУДЭКЪО Сар.

ТХЫЛЪЫКИ

Иусэхэм узылъащэ

1941 — 1945-рэ илээс-хэм Хэгъэгъу зэошхом хэ-тыгъэу, кыэралыгъо награ-дэбэр кыэзылэжыгъэу, Уры-сые Федерацием исурэтышI-хэм я Союз хэтэу, Урысы-ем ипрофессиональнэ ли-тераторхэм я Союз хэтэу, Адыгеим щыпсэурэ сурэты-шIэу, усакоIу Александр ыкIо Владимир Пужелевым итхылъэу «Студенные росы» зыфилорэр мы илээсым кыи-дэкIыгъ пчъагъэмкIэ 125-рэ хъоу.

Тхъэм зэритырэм реты-пэ зэралоу, сурэтышI иным итворческэ жыкIащэ гушIы-Iэм ылъэныкIокIи ыгъэзагъэу мэусэ. Мы тхылыкIэр Пу-желевым ия 5-рэ сборник, илээс экIэлъыкIохэм ытхы-гъэ усэхэр, поэмэхэр дэтых, щыIэныгъэ лъэныкIо зэфэ-шъхъафыбэмкIэ игузэхашIэ-хэр, ишIошI-еплъыкIэхэр, игу-пшысэ псыхъагъэхэр шъып-къэм тетэу щыгъэунафыгъэх, кыищилотыкIыгъэх.

Усэхэр ытхынхэр пасэу, еджапIэм чIэсэзэ ригъэжъэ-гъагъ. Арышъ, ахэм уаджэ зыхьукIэ, ахэлъ гупшысэр, зэрылъ шъуашэхэр, бзэу Iэ-кIэлъыр псынIкIэу кыипхэ-хъэх. Гурылогъуаеп Хэгъэгъу зэошхом хэтыгъэу, ар зынэ кIэкIыпагъэм, зэопIэ гъогубэр зэпызычыгъэм ыгу щызэты-рихъагъэу, хэжъэгъуагъэу илэр зэрэбэр — пэкIэки-гъэм ахэр тешIыкIыгъэх, гушIыIэ зафэр ащыгъэунэ-фыгъ.

ГъэшIэ дахэ кыэзыгъэ-шIэгъэ цыфым ихэгъэгъу шIу-лэгъу ахэм ахэгощагъ: хъу-рэ-шIэрэ пстэумэ агъэгумэ-кIэу, акIырыплъэу, шыпкъэр, мамырныгъэр илIапIэу зэ-рэщыIэр иусэ сатырхэм кыуагъашIэ.

Владимир Пужелевым ыгу бэ ифэрэр — гушIуагъуи, гумэки. Анахь зэмызэщы-рэр шыпкъэм икIэбар, зы-мыгъэразэу щыIэныгъэм хи-лъагъорэми ебгъукIорэп, сы-да пIомэ дэгъур бгыотышIтэп, дэир багъомэ.

Тхылъэу «Студенные росы» зыфилорэм усэ 200-м ехъу-рэ поэмитIурэ кыидэхъагъ. Гупшысэ зыхэлъ тхыль ыкIи творческэ IофшIэгъэ чъэп-хыгъ.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

Ягупшысэхэр зэлыагъэлэсыжъых

Вашингтон дэт университетым Iоф щызышIэрэ специалистхэм ушэтын ашIыгъ. Ахэм интерфейсым илофшIакIэ ауплэекIуIгъ. Ащ кыизэритырэмкIэ, зы цыфым ышъхъэ гупшысэу, кэбарэу илIыр адрэ цыфым интернет-зэпхыныгъэмкIэ гуригъэлон ылъэкIышIт.

Ушэтыныр рекIокIызэ, ар къэ-зыгупшысыгъэхэ Раджет Раорэ Андреа Стоккэррэ университе-тым ыцIпэ зырызмэ ащысыгъэх. ХэушъхъафыкIыгъэ аппара-

турэр яIэпыIэгъоу Рао игупшы-сэхэр Стоккэр нигъэсынхэ ылъэкIыгъ, кэбарыр, гупшы-сэр интернет-зэпхыныгъэмкIэ зэрэтыжыщтыгъ.

ШэпхъакIэхэм атетэу зэхашцэщт

Ильэсыкэ еджэгум ехуулэу, шышхьэлум
иклэхым Теуцожь районым иклэлэегаджэхэм
зэлукэ ялагь. Нэбгыри 150-рэ зыхэлэжьэрэ зэ-
лукэм апэ шлуфэс псальэхэр кыищашыггэх
район администрацием ипашэ ипшээрылхэр
зыггэцэкларэ Зэрамыку Салбийрэ народнэ де-
путатхэм я Совет итхьаматэу Пчыхьаллыкьо
Аюбэрэ.

Урысые Федерацием гъэсэн-ныгъэр зэрэщызэхэщэгъэщтым фэгъэхыгъэ хэбзэихъухъэгъа-клэм гъэсэнныгъэмклэ муниципальнэ системэм илофшлэхэм пшъэрыльуэ къафигъуцухэрэм зэлуклэм щатегушылагъэх. Ащ гушылэ къыщишыгъ гъэсэнныгъэмклэ район гъэлорышлэлэм ипашуэ Ереджыбэкхо Адамэ. Ар блэжыгъэ илъэс еджэгъум клэхуэу фэхъугъэхэм, пшъэры-лыкълэхэр гъэцэклэгъэнхэм пае тапэклэ лофшлэнур зэрэзэхэ-щэгъэщтым зэхэугуфыкыгъэу къатэгъушылагъ.

Ащ кызырлыуагьэмкIэ, кIэлэ-
цIыкIухэу джыри еджапIэхэм
ачIэмыхагьэхэм, ахэм аще-
джэхэрэм афэдэу пэублэ гъэ-
сэнIгъэ арагъэгъотэу шыгъэнэу
ары япшэрылIыр. Ар къэра-
лыгъо шапхэхэм адиштэу цы-
тын фæе.

— Непэ клэлэцыкlyк lyгып-
лнх районым ит, — кылыагь
Ерэджыбэкьо Адамэ. — Ахэм
анэмыклэу клэлэцыкlyк купитф
еджаплэхэм кьяклялэ, плэлэ
клэкым кыкloцl клэлэгьаджэ-
хэм ахэм loф адашлэ. Гьэрекlo
Аскьэнае клэлэцыкlyк lyгыплэу
кышыцэлэуахыгьэм сабыл 50
щанц. Ащ ыпэклэ Гьобэкьэнае
кышыцэлэуахыгьэм ыштагьэм

джыри нэбгырэ 20 хагъэхъуагъ. Ильэсыклэ еджэгъум зыфехъэ-хэклэ, клэлэцкылу 30 зыхэхъэр купитлу Пэнэжыкыёе ыклэ Гъобэкыёе еджаплэхэм кыакуа-лэхэзэ ашышт.

Клэклэй кьэплон хумэ, клэ-
лэцлыкы лыгыплэхэм ашайгы-
хэми, адрэ группэху зигугу
кьэтшыгыгэхэм ащыщху гъ-
сэнэгъэ зэрагъэгъотыхэрэми
япчъагъэ 764-рэ мэху. Ар гъэ-
реко гъэсэнэгъэ зэрагъэгъоты-
гъэ сабийхэм процент 18-клэ
нахыбэми, лoфхэм язытет
уигъэрэзэнэу цытэп. Непэ
кызнэсыгъэм клэлэцлыкы лы-
гыплэхэм зашаштэктхэ уахъ-
тэм ежэху районшэкъэ чэзым
хэтыр сабий 200-м еху. Чыплэ
зыгъэлорышлэжыплэхэм ялофы-
шлэхэм кьуаджэхэм клэлэцы-
кыоу адэсыр зыфэдизыр тэрэзу
зэрамыгъэунэфырэр кызыдэ-
плытэклэ, а пчъагъэм джыри
кыхъахон зерилтэклыштыр къэ-
гушылагъэм хигъэунэфыкыгъэ.

Ау шыклагъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэмклэ нахь гугъаплэ къэзытырэр 2014-рэ илъэсым нэгырэ 240-рэ зыщалагышщт клэлэцлыкы ыгъыплэ Пэнэжыкыуае шырагъэжэнэу, ащ ипроекти хъазырэу Ердэжыбэкъо Адамэ къызыррилуагъэр ары. Джаш

фэд, Дждэжэхьэблэ сымэд-
жэу зэфашыжыгыгэр зычлэты-
гэ унэ зэтэгэлпсыхьагэу тлоу
зэтетэм сабыишэ зычалы-
гышт клэлэцылыкы ыгыпнэ кы-
чызылуахышт. Ау кадрэхэмклэ
лофхэм язытет уигэрэзэнэу
щытэп, клэлэцылыкы ыгыпнэхэм
ащылажэхэрэм азыныкыу ны-
лэп апшээрэ гэсэнгыкэ зилэр,
нахыбэр нэпэрэ шлыклакнэхэм
арылэжэшхуэрэп.

Модернизацием кызыэрэди-
лпытэу, 2013-рэ илгэсым фе-
деральнэ бюджетым щыц сомэ
миллиони 5,2-рэ районын кы-
луылаҕа. АшкIэ Пэнэжыкыое,
Гьобэкыое, Джэджэхэблэ, Ас-
кьэлэе, Пчыхалыкыое, Нэчэ-
рэзые, Нэшүүкыое, Лъаустэн-
хэблэ еджапIэхэм гьэцэкIэ-
жынышхохэр ачыкIуаҕыҕа.
Ахэм пхэм хэшылкыгыт шхьа-
ныгьупчэм шүүгэхэу, кIыма-
фэрэ жьы чыйIэр кызыдэкIы-
хэрэр металлопластикэм хэ-
шылкыгыэхэмкIэ эблэхүүгэх.
Джэджэхэблэ еджапIэм псы-
нуу фабэ хашыхаҕа, Гьобэкыое
еджапIэм ипчэхэр эблэхүү-
гэх. ЕджапIэхэр зтегьэпсы-
хьэгэнхэм район админист-
рациом сомэ миллионым еху
агэлүигэхьаҕа.

Эджапlэхэр шынэгyончьеу гьэпсыгэнхэм, машlом закьы- шимыштэнэу шыгэнхэм фэш ашлагьэр макlэп. Гьозэрыплъэ- хэр (видеонаблюдениехэр) Нэ- чэрэые, Кьунчыкьохьаблэ, Гьобэкьуае, Пчыхьалыкьуае, Нэшукьуае, Лъэустэнхьаблэ, Краснэм адэт еджапlэхэм аща- гьэуцугэх, мэкьэгьлүхэр аща- гьэпсыгьэх.

Клалэхэм япсауныгэ кэу-хумэгэнымклэ, гээпытэгэнымклэ ашагэри маклэл. Шаплэхэр дэгху, зигьот маклэхэм, клэлэ-бэ зилэ унагэхэм яклэлэци-клухэм ашышхэр фэгээклотэ-ныггэхэр ялэу ахэм ашагэ-шхэштых. Ащ сомэ мин 300 администрацием пэлүегахэ.

Гъэмэфэ лагерьхэм ныбжьык­лэ 590-мэ защагъэпсэфыгъ. Еджаплэхэм лэзэплэ зтегъэпсы­хьагъэхэр ахэтых.

Кызызынэкыгыз ильэс еджэ-
гум гурыт еджапэм кычыла-
кыгыз нэбгыри 117-м ашы-
щэу 62-м еджапэр «4» ыкы
«5»-ккэ кбаухыгэх. Ныбжыккэ
16-мэ дышэ медальхэр кба-
хыгэх. Ахэм янахыбэм зэты-
гэо ушэтыным шлэныгэ ку-
ухэр кызырэщэгэлэгуагэм
фэшыхат балл 80-м ехуэр
кызырэхыгэхэр.

Хэбззихуухыгяклэм кыде-
лыгэ сэкыатныгэ зилэхэр яунэ
исхэу еджэнхэ альяклынэу. Ащ
районын иеджэпиплл фитыра-
гэлспыхагэ, ящыклэгэ амал-
хэр арагэгэотыгэх. Очэпшые
гурыт еджэлэу Делэкьо Ма-
ринэ зипащэр базовэу агэнэ-
фагэ, Адыгэ Республикэм шэ-
ныгэмэрэ гэсэнэгээмрэклэ
и Министерствэ сомэ мин
610,8-рэ кыгтлупшыгэу ящы-
клэгэ псэуальэхэр кыщэфых.
Район администрацием джащ
фэдис мыхкэ кыхильхыагэу
лофшэнхэр шагэгэпсынклэх.

Федералнэ кьэралыгьо шапхэхэм атетэу егъэджэнхэр зэхэцагъэхэмэ шлуагъэу кытырэр нафэ. Гъэрэкло а шапхэхэм атетэу еджагъэхэм шлэныгъэ куухэр алектэлхэ зэрэхуэгъэр къэгугъылагъэм хигъэуэфыкыгъ. Джы илъэсыклэ еджэгъум а шапхэхэм атетэу зэкэ еджаплагъэм яа 1 — 3-рэ классхэр, Пэнэжыкьое еджаплэм ия 4 — 6-рэ классхэр ыкы Нэчэрзэые гурыт еджаплэм ия 5 — 6-рэ классхэр еджэштых.

Егъэджэн-пуныгъэр нахь
шугагъэ кытэу, уахтэм ди-
штэу, хэбзыхуэхэгаклэхэм
пшъэрълъу кыгъэуцухэрэр шы-
лэныгъэм шагъэцаклэхэзэ, лф
зэрашлэрэм даклоу яклэлэеджа-
клэхэми шлэныгъэ куухэр алэ-
клэлэ шэрэхуэрэр олимпидзэ-
хэм кышагъэлъагъо. Урысыем.

республикэ олимпиадэхэм анахыбэу теҕлоньгэхэр кыащы-дзыыхыэрэр Пэнэжыкбье, Ас-кэлэе, Нэчэрэзые, Очэпщые гурьт еджапхэхэм яклэледжа-кдохэр арых. Ахэр зыгэхьазы-рыхэрэ клэлэегьаджэхэм ащыц-хэми ацлэ кьыралуаг — Ко-щэгьу Нуриет, Тхьаркыохьо Сим, Еутых Хьариет, нэмыклэхэри.

Докладым итегушылэн зырагъажым апэ сценэм кыдыклогярэ Нэчэрэзые гурыт еджаплэм идиректорэу Бэҕ Мариет. Джаж фэдэу темэ зэфэшхыафхэмкэ зэлүкэм кыышыгушылаҕэх Джэджэхэблэ еджаплэм хысапыр цыагыгэхыырэ Апсэламэ Гошнаҕо, Очепные клэццүкүлү ыгыһыплэм ипашэу Хьокло Мариет, Очепные гурыт еджаплэм идиректорэу Делэкьо Маринэ, Пэнэжыкыое гурыт еджаплэм инжылызыбээр цыагыгэхыырэ Мэндлэкьо Ларисэ, нэмыкхэри.

Илээсйбэрэ юф зышлагэхэу, егэджэн-пунуыгэм иветеран-хэу Стлашъу Любове (Гьобэ-кьуай), Джанхьот Сарэ (Джэ-джэхьабл), Хьут Разиет (Очэ-пщый), Нэхэе Мулиэт (Очэ-пщый), Лэупэклэ Сарэ (Льэу-стэнхьабл) загъэпсэфынуу зэрэтлысыгьхэрэм фэшл «тхьашьуегьэпсэху» аралозэ, агьэклотэжыгьэх.

Теуцожь районым иадминистрације, инароднэ депутатхэм я Совет, районым гэсэнэгьмэклэ игьэлорышлангэ ыки Адыгэ Республикэм гэсэнэгьмэврэ шлэныгьмэрэклэ и Министерствэ ящитху тхылхэр егэджен-пуныгьмэ гьэхьэгьэшлүхэр щызышлыгьэ клэлэегьэджэ 17-мэ аратыгьэх.

Илъэсыклэ еджэгум еджаплэхэр дэгъу игъом фэгъэхьа-зырегъонхэмкӀэ лофшӀэнхэр зэрэклокӀыгъэхэр комсиесм зеуплъэкӀум клӀухӀу фӀхьугъэхэри мыш цызэфӀахьысыжыгъэх. Апэрэ чыплӀэр зыфагъэшъошагъэр Нэчэрэыне гурыт еджаплӀэр, ятӀонэрэ хьугъэр Пэ-нэжыкьое еджаплӀэр, ящэнэрэ чыплӀэр зыубытыгъэр Къат Ну-хъэ зипӀэщ Аскъэлэе гурыт еджаплӀэр арых.

**Дэгъоу еджэнхэу,
дахэу псэунхэу
афэльэ/уагъэх**

Шяныггэм и Мафэ ехуулэу Джэджэхьэблэ гу-
рыт еджаплэм тыщылагь. Мэфэки зэхыхьэр ра-
мыггажьэзэ тылухагьэти, еджаплэм идиректо-
рэу Клыкк Юсыф гушчылэгьу тыфэхуыгь.

Ащ кызыэрэтфилотагъэмкӀэ, мыгъэ сабыны апэрэ классым кычӀэхыагъ. Ахэр езыгъэджэштхэ Мамый Симэ илъэс 20-м ехъугъ уӀэлӀлэ классхэм лӀоф захишӀэрэр. Ежъ Юсыф кӀэлэ-егъэджэ сэнэхьатым епхыгъэу лӀоф зишӀэрэр илъэс 42-рэ хъугъэ. ЕджанлӀэм ипачӀэу зычытыр илъэс 21-рэ.

— А уахтэм кыкклоц! зехьоклыныгъэшхохэр тилэхэ хьугъэ, — ело ащ. — Тиеджаплэ нахь зетедгъэпсыхагъ, клэлэегъаджэхэм ящыклэгъэ лэмэ-псымэхэр зеклэ алэ-клэлъых, хэушъхафыкылыгъэ компьютер классы тил, ащ Интернетыр къекыуанлэ. Мыгъэ кыщегъэжъагъэу тилэлэ-

еджакloxэм шьoшэ зэфэдэхэр ашыгыштых. Илъэсыклэ еджэгъум ехуылэу гъэцэклэжынхэр тиеджаплэ шыредгъэкloкыгэх. Кыхызгъэщмэ шloигоу 1979-рэ илъэсым тиеджаплэ къэзыухыгъэгэхэу Нэхэе Аслъан, Дэрбэ Аскэр, Хуътыжэ Хьазрэил, Лъащэкъо Руслъан, Мыгу Рэмэзан, Мыгу Хьазрэт ыкIи нэмыкIхэм тащымыгъупшэу непэ кызыэрэтфэклаугэхэр лъэшэу зэритигуапэр. Ахэр тиеджаплэкIэ ренэу Iэпылэгъу кыитфэхух.

Мэфэкі зэхахьэр кыизэ-
луихыгъ гурыт еджапэм иди-
ректорэу КлыкI Юсыф, кыизэ-
рэугъоигъэхэм ар къафэгү-

шуагъ. Мыгъэ апэрэу еджаплэм кычылэхэхэрэ, гъэкларэ-клагъэу щыт клэлэцыкIухэм заккыфигъаззэзэ гъогу мафэ те-хъанхэу, еджэгъэшхо хъунхэу къафилуагъ.

Район администрацием ипашэ игуадзэу Бэгъушъэ Борисэ район администрацием ипашэ ыцлэкӀэ зэлукӀэм хэлажьэхэрэм къафэгушуагъ, кӀэлэеджакохэр дэгъоу еджэнхэу, янэ-ятэхэр агъэгушӀонхэу, якъуаджэ кӀэлэ плугъэхэу, лъэпкӀым ищытхуэ зыгъалохэрэм ялыагъо рыклонхэу къафэльэуагъ.

— Непэ районым ит еджаплэхэм яапэрэ классхэм клэлэцыклуи 180-рэ ачлэхьагъэх,— къыхигъэщыгъ ащ. — Ахэр арых, шьоры тинеушрэ мафэ зыфэдэщтыр зэльытыгъэр.

Джаз фэдэу гушылэ фабэ-хэр мэфэкл зэхэхэм кыыча-луагэх Джэджэхэблэ чыплэ коим ипашэу Хыашхуанэкьо Мыхьамэтрэ еджаплэм идирек-тор игуадзэу Блэнэгьэпцэ Ма-ринэрэ.

Мыгъэ апэрэ классым клорэ сабий цыкӀухэм афэдэу илъэс 45-кӀэ үзэкӀэ/эбэжы-

мэ мы еджаплэм члэхьэга-
гъэхэу мэфэклым къеклолагъ-
хэм нэужым гуцылэ аратыгъ.
Къызшыхугъэхэ, зыщанлугъэхэ
чылэр зэрачымыгупшэрэр
кыхихыгъыгъ Адыгъ хасэм и
Совет хэтэу, ащ иллыклоу Нэхэ
Аслъан. Еджаплэу зыщеджа-
гъэхэр, тхэклэ-еджаклэ языгъ-
шлагъэхэу, къын адзэылэгъу-
зэ гъогу занклэм тезыщэгъэхэ
клэлэгъаджэхэу ублэплэ клас-
сым щезыгъеджэгъэхэ Хьут
Розэ, я 11-рэ классыр къя-
зыгъаухыгъэ Шъэоцлыкы Розэ,
нэмыкыхэм зэрафэразэхэр
къылуагъ. Нэужым еджаплэми,
клэлэгъаджэхэми, апэрэ клас-
сым члэхьэр клэлэцлыкыхэми
шлухьафтынхэр афашыгъэх.

Ильэсыбэрэ кIэлэегъаджэу
лоф зышIэгъэ Джанхъот Сарэу
пенсием кIорэм кыфагъэшъо-
шэгъэ щытху тхылъымрэ ахъ-
шэ шлухъафтынымрэ еджапIэм
идиректор ритыжыгъэх. Нэ-
ужым апэрэ классым чIэхъэ-
рэ кIэлэцыкIухэм усэхэр, орд-
хэр кыауагъэх. Одыджыныр
кытеуагъ ыкIи кIэлэеджакIо-
хэм ильэсыкIэ еджэгъур ра-
гъэжыгъ.

Нэклүбгьор зыгъэхъазырыгъэр НЭХЭЕ Рэмэзан.

Усаклоу, тхаклоу Ацумыж-Къумыкью Разыет кызыхъугъэр ильэс 80 хъугъэ

Нэплъэгъу мыпкыжъ зэ-
лухыгъэкӀэ кысӀоплӀэ,
кыыздэгущыӀэ, кыысцӀугъы...
ИсэнэхъаткӀэ клӀэлӀэгъэджагъ,
игъӀпсыкӀэ-шыкӀӀӀэ кызыеркӀо
хъалӀыгъ, гумӀкӀылагъ, гукӀӀ-
гъушӀагъ. ИкӀӀсагъ цыфхӀэр —
нахъыжъхӀэр, сабыӀхӀэр, клӀӀ-
цыкӀлӀхӀэр, ныбжъыкӀӀхӀэр; ильӀ-
пӀагъӀхӀ ильӀпкъ — илӀако, и-
бын-унагъо, лофыр — егъӀ-
джӀэн-пӀуныгъэр; игопагъ шӀу-
шӀӀӀныр, адыгэ лӀӀӀпкӀым пае
зышъхъаысыжъыгъӀэ цыф цы-
кӀу пӀӀпчъ идахӀэ ылатӀу фӀэ-
усагъ. ФӀэшъыпкӀагъ гъунӀӀ-
чӀӀӀу бзыльфыгъӀӀгъур гъашӀӀм;
фӀӀулагъ гупшысӀӀм — гущъ-
хъӀӀӀжъыгъӀӀ тхыгъӀӀм.

ПӀӀӀӀӀӀ, зыгорӀӀ шӀӀӀгъӀӀ-
гъонӀу

СитхыгъӀӀ тхъапӀӀ нӀкӀӀ
рычӀӀӀӀӀ.

ШӀульӀӀгъу шъабӀӀр ижъы-
къӀӀӀӀгъоу

ГумӀкӀ макӀӀр гум кышӀуе-
чӀӀӀӀӀ.

Хъауми ситхыгъӀӀ зышӀуи-
гъӀӀӀӀӀӀ?

ПсалӀӀӀр щӀӀрыуа, ихъыльӀӀ
екъуа?

МӀхъанӀӀ кыикӀӀу кӀӀӀуагъӀӀ
хъугъа?

Хъауми ерагъӀӀ ар зӀгъӀ-
кӀугъа? —

МӀгумӀкӀы усакӀӀр. ЕтӀанӀ
гу кыӀӀӀӀӀӀӀӀхъабышъ кы-
пӀӀгъӀӀӀӀжъы:

Хъау! Сыгу цыкӀу ымы-
гъӀӀӀуагъӀӀу

ГупшысӀӀ закъуи бгъапӀӀм
дӀӀӀӀӀгъӀӀ.

«ПӀӀӀӀӀӀ» (н.5)

ЗымакӀӀэ тыкӀӀӀӀӀӀӀгъӀӀр
адыгэ тхыгъӀӀ литературӀӀр иусӀ-
хӀӀӀӀӀ, рассказхӀӀӀӀ, гупшысӀӀ
щӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ зыгъӀӀӀӀӀӀгъӀӀ
тхакӀӀу, икӀыгъӀӀ лӀӀӀӀӀгъӀӀм
иаужырӀӀ ильӀӀси 10 фӀӀӀӀӀӀм
чанӀӀу, зафӀӀу зигупшысӀӀ зыгъӀ-
лӀӀжъагъӀӀу Ацумыжъ Разыет
ары. ИусӀӀн-тхӀӀн зырегъабыжӀӀм,
ныбжъ чӀӀӀӀӀӀӀӀгъӀӀ дахӀӀм
итыгъ. ИилӀӀӀӀӀӀм, игъашӀӀӀ гукӀӀ
ыкӀи нӀкӀӀӀ арыкӀӀӀжъыӀӀ, зы-
мыгъӀӀгупсӀӀфырӀӀ зӀхӀӀӀӀӀӀӀ
къетӀӀӀӀӀӀӀӀӀр зӀрилӀӀӀӀӀӀу
зӀхигъӀӀушъафыкӀыӀӀхӀӀӀӀ, «уты
ышӀӀӀӀӀ» усагъ, тхакъ.

Ацумыжъ-Къумыкью Разы-
ет 1933-рӀӀ ильӀӀӀӀм, жъо-
ныгъуакӀӀм и 4-м ТӀхъутӀӀмы-
кӀӀӀӀ районым ит кӀуаджӀӀу
АфыпсыпӀӀ кышӀыхъугъ, мӀкъу-
мӀщышӀӀӀ унӀӀгъо гупсӀӀф щӀӀӀӀгъ,
зӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ ашыпхъу цыкӀу
гъӀӀӀӀӀӀгъӀӀ.

СыкӀыхъуагъ сӀӀ бын
лужъум сыцӀӀӀӀӀуафӀӀу,

ГушӀубзыум изылульхъӀ
кысӀуагъафӀӀу,

СшынахъыжъмӀ тӀӀӀӀӀӀӀу
сыкӀырахъакӀӀу,

Сыщытхъагъ сӀӀ лӀӀӀӀ фа-
бӀм сырихъакӀӀу.

«СыкӀыхъуагъ сӀӀ бын
лужъум» (н.8)

Разыет ыгу сабынгъор сур-
рӀт дахӀӀу, гукъӀӀкӀыжъ фабӀу
кынагъӀӀми, лӀӀӀӀӀӀӀӀ кы-
зыхӀӀӀӀӀӀӀӀгъӀӀр тхӀӀгъуагъӀӀ.
ЗӀфӀӀӀӀӀӀ адыгэ шӀӀӀӀӀӀӀӀ
гъаблӀӀр щызекӀуагъ, заор
етӀанӀ кышӀыӀӀтагъ. ЛӀӀжъӀӀо
цыфым ичӀыгу кымыкӀӀӀӀм,
иунагъо — нӀкӀы, мӀщыр щы-
мыӀӀӀӀм, лӀӀӀӀӀӀӀ — лӀӀӀӀӀ-
гунӀкӀ. А зӀкӀӀ, зӀкӀӀ зӀхӀӀӀӀӀ-
гъӀӀр зӀриусӀӀжъыӀӀ, шӀур ем

ухыжъыр зыхӀӀгъошагъӀӀхӀӀр ет-
хых, гъӀӀӀӀӀӀ «Адыгэ макъӀӀм»,
журналӀӀу «ЗӀкӀӀӀӀӀӀӀӀм»
кӀӀӀӀӀӀӀ, тхыльӀӀджӀӀӀхӀӀр лӀӀ-
шӀӀу зыфащӀӀ. Ауми Ацумыжъ
Разыет иусӀӀн-тхӀӀн лоф псым
фӀӀӀӀу зӀу зӀпӀууцагъӀӀу зӀ-
рӀӀӀӀӀӀӀӀ, кыин зыпымыль
лоф зӀрӀӀӀӀӀӀӀӀр, лофыр
шӀӀӀӀӀӀӀ зыхъукӀӀ, нӀмыкӀыр
псынкӀӀӀу зӀкӀӀ зӀрӀӀӀӀӀӀӀ-
шӀӀӀӀӀӀӀр кышӀыӀуагъ усӀӀу
«БзыльфыгъӀӀм шӀуфӀӀсакъ»
зыфилорӀӀм.

жышӀоу зыкӀыӀӀӀӀгъ, итхыгъӀ-
хӀӀр — усӀӀхӀӀр, пӀӀӀӀӀӀхӀӀр, рас-
сказхӀӀр, гукъӀӀкӀыжъ-сурӀӀтхӀӀр
яджӀӀхӀӀӀӀм агу ештӀӀх. Зи-
акъыл уцугъӀ Разыет инӀӀӀӀӀ-
гъу бӀ кыуыбытырӀӀр, зыӀӀӀӀ-
рӀӀр. Анахъ былымышхоу цы-
фымкӀӀӀ уахъӀӀр зӀрӀӀӀӀӀӀр
ыгъӀӀунӀӀфӀӀу кӀӀӀо:

УахъӀӀр, кӀӀӀууу, сызыкӀӀ-
гъахъ,

Сыныбжъы пае кыысщы-
мыухъ.

ТхъӀӀӀ гъошагъӀӀу сызе-

«Ным игумӀкӀ», «ШыпкӀӀӀ пӀӀӀ-
ури гохъӀӀ», «ТыдӀӀ ухъугъ,
лыгъӀӀр?», нӀмыкӀӀхӀӀми лӀӀӀпкъ
лыуз-гуузыр икӀу фӀӀӀӀӀӀу кӀа-
щӀӀӀӀӀӀӀӀгъ, охъӀӀ жы фыр-
тыӀӀӀӀӀм тыраутыпӀӀӀӀм ищы-
нагъо кызырӀӀтӀӀхъагъӀӀр зӀ-
хъуагъашӀӀ.

ПкӀӀӀӀӀӀу сыбгъашӀӀо мӀ-
зыбгъо,

ЛыгъӀӀр, ущызгъӀӀуагъа?

БыдӀӀӀӀӀ лӀшӀоу псӀӀӀӀӀр

СыгуӀӀу кыпӀузгъӀӀфагъа?

Сыда джы непӀӀ кӀӀӀхъу-
гъӀӀр —

ЛыгъӀӀм ыльӀӀпсӀӀ мӀхы-
гъӀӀу...

СыбыдӀӀӀӀ ащ щӀӀӀӀгъужъ,
ЛыгъӀӀ гъоӀмылӀ мӀ-
хъушӀтӀӀм,

НыцӀӀ лӀӀӀӀӀр серӀӀмыӀӀжъ,
ЛыгъӀӀ зӀӀӀ кыысфӀӀмы-
лӀфышӀтӀӀм.

«ТыдӀӀ ухъугъ, лыгъӀӀр?»
(н.44-рӀӀ)

Ау ешӀӀӀ усӀӀкӀо-гупшысакӀӀм
гъашӀӀӀӀр цыфымӀӀр зӀфӀӀӀӀу
зышӀыӀӀр кӀуӀӀӀӀр. Ар егъӀӀ-
шӀӀӀӀӀ шӀульӀӀгъу мыуӀӀӀӀжъӀӀр
ары. Мы дунӀӀе нӀфым тет
тхъӀӀӀӀгъӀӀшӀыгъӀӀ пӀӀӀӀӀӀм —
жъым, псым, тыгъӀӀм, нӀфым
афӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, зы фӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
иӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
Арышъ, кыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
тхакӀӀу Ацумыжъ Разыет. ШӀульӀӀ-
гъум ифабӀӀ тымыгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
лӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
тедӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
дыгъуи. ШӀоигъу ШӀульӀӀгъум
и МафӀӀ гъӀуӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
мӀфӀӀӀ лӀӀӀӀӀӀӀӀ гъӀӀпсыгъӀӀӀӀӀ.
Разыет ибзыльфыгъӀӀӀу кыкӀы-
рӀӀ гу мин зӀхӀӀӀӀӀӀӀр зӀфӀӀ-
шъхъаф-зӀмышӀӀӀӀӀӀӀӀ кыӀт-
хигъошагъ.

ГъӀтхӀ мафӀӀр, гугъӀ ма-
хӀу,

ЛӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀжъыгъ.

СыдӀӀу лӀӀӀӀӀ, сыдӀӀу да-
хӀ —

Сыгу зӀ джыри слӀӀӀгъу-
жыгъ.

СишӀульӀӀгъу сикӀӀӀӀгъум

СитӀмашъхъӀӀ сыщыӀӀӀӀ.

СыбгынагъӀӀу, гукъӀӀкӀы-
жыӀӀ

ЗӀрӀӀфаеу кыысшӀуекӀӀо-
кӀы.

«ГъӀтхӀ мафӀӀр» (н.35-рӀӀ)

ТхакӀӀу Ацумыжъ-Къумыкью
Разыет изы усӀӀ тхыльӀӀ
«ШӀульӀӀгъум и Маф» пкӀӀӀӀ-
чӀӀӀу цӀӀ фишӀыгъӀӀ. ШӀульӀӀгъур
зыщыпӀӀӀӀӀм, нафӀӀӀӀӀ, псӀӀӀ
нахъ щыгупсӀӀф, щыӀӀӀӀӀӀӀӀ
щыгушӀуӀӀӀӀу. Итхыль зӀфӀӀ-
шъхъафхӀӀ адыгабзӀкӀӀӀ ыкӀи
урысыбзӀкӀӀӀ Разыет кыдигъӀӀ-
кӀыгъӀӀхӀӀр сапашъхъӀӀ ильых.
Мары Майя Яворовскаям уры-
сыбзӀӀм ригъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ зыдӀӀ-
тыри ахӀӀӀ. «Открывайте серд-
ца» ащ зӀреджагъӀӀр. Разыет
усӀӀӀо кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, акъылыгъӀӀ-
губзыгъӀӀгъӀӀ ин зыкӀӀӀӀӀӀӀӀ
с

Разыет щыӀӀӀӀӀӀм, мыгъӀӀ
кызыхъугъӀӀр ильӀӀс 80 хъу-
штыгъӀӀ. ИльӀӀс 72-рӀӀ кыгъӀӀ-
шӀӀӀӀӀ, ар мыбӀӀми, шӀӀӀӀӀӀӀ илӀӀр
макӀӀӀ. ИусӀӀхӀӀр, итхыльхӀӀр
игупшысӀӀ лӀӀжъыгъӀӀ шӀӀӀӀӀ,
Ацумыжъ-Къумыкью Разыет
ижъуагъо кӀӀӀӀӀӀӀ.

МАМЫРЫКӀӀО Нуриет.

Ижъуагъо ыпсӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀӀ

зӀрӀӀӀӀӀӀ кӀуӀӀӀӀр кӀигъӀӀтхыӀӀз
Разыет усагъӀӀ.

КъалӀӀӀжъы гъӀӀӀӀ уахъ-
тӀм сыкӀӀӀхъугъӀӀу,

НӀхъоилӀӀу хъӀӀӀӀ ныор
кыыстӀӀӀӀгъ.

КӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀм ауж кӀӀ-
кӀӀу сыкӀыфагъӀӀу,

ГушӀӀӀӀӀӀӀӀ тӀунагъо
кыыфӀӀӀӀӀӀгъ.

ГъунӀӀгъу пӀӀпчъ сӀӀ ыкуа-
шъо сытӀӀӀӀгъ.

ПсӀӀӀӀ зафӀӀ, лӀульхъӀ фа-
бӀу кыызӀӀӀӀгъ.

ГъашӀӀӀм зӀкӀӀ шӀугъӀӀу кы-
щыӀӀӀӀӀӀгъӀӀу, кышӀыӀу-
кӀагъӀӀӀӀӀ разӀу, ищыӀӀӀӀӀгъӀ
рыпӀӀӀӀжъыӀӀ, игукъӀӀкӀыжъ зӀ-
мышӀӀӀӀӀӀӀ, чыгъ бырӀӀӀӀӀ иӀӀӀ,
гушӀыӀӀ-гупшысӀӀӀӀ ыфапӀӀу
тхагъ Разыет. Ацумыжъ Ра-
зыет анахъӀӀу ыгу кӀӀӀӀӀн фӀӀ-
хъушӀт творчӀӀӀӀӀм ыӀӀӀӀу зы-
фигъӀӀӀӀӀӀр я 90-рӀӀ ильӀӀсхӀӀр
ары. Ащ дӀӀжъым бзыльфыгъӀӀм
имурадыбӀӀм гъогу агъотыгъагъ:
ильфыгъӀӀхӀӀр кыызӀӀӀӀӀхъа-
гъӀӀ — пхъуитӀӀмрӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀр,
егъӀджӀӀн-пӀуныгъӀ лофыри дахӀӀу
ыгъӀӀӀӀӀӀгъ. Ау адыгэ бзыльфы-
гъӀӀгъур зымыгъӀӀгупсӀӀфырӀӀ зы
лӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ — гульӀӀӀӀӀ
«чыфӀӀӀӀӀ кыегъухӀӀӀӀ» зыте-
гъӀӀӀӀжъыгъӀӀӀӀ. ДӀӀгъоу кы-
гурыӀӀӀӀӀӀӀ ахӀӀр бгъӀӀгъум зӀ-
рашӀӀоигъоу кызыдыгъӀӀкӀыӀӀӀӀ,
гухӀӀӀӀ-лӀӀӀӀжъыгъӀӀо зӀригъоты-
щтыр.

ЗыльфыпӀӀӀ зипкӀыӀӀӀӀу, зыбзӀ
зышӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, зигупшысӀӀ
шӀӀӀӀӀӀӀӀ, зигукъӀӀкӀыжъ кӀӀӀӀӀ
зыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ Разы-
ет лӀыӀӀӀӀӀӀ джащыгъӀӀм
ишъыпкӀӀӀу кӀӀӀӀӀӀӀм, тхъапӀӀр
шӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кышӀтагъ.

КъӀӀӀ унӀӀм кыыслъылаби,
СигупшысӀӀ сырихыгъ.

ГукъӀӀкӀыжъу кыыслъысы-
гъӀӀм

Гум ихъыльӀӀ стырихыгъ.

«ГупшысӀӀр уцурӀӀ» (н.28-
рӀӀ)

ШӀоигъӀӀм зӀригъӀӀжагъӀӀп:
зарисовкӀӀхӀӀр, очерк мыинхӀӀр
етхых, радиом, гъӀӀӀӀӀӀм, те-
левидӀӀӀӀӀм гъусӀӀӀӀӀӀӀ адешӀы,
къащӀӀӀӀӀӀӀ, итхыгъӀӀхӀӀр кӀа-
тых, кыыхаутых. ИусӀӀ фабӀ-
хӀу икӀӀӀӀӀӀӀ, цыф гукӀӀӀӀӀм,
лофшӀӀӀӀӀӀӀӀм, насып гъогу
узӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кызӀщӀӀӀӀӀӀ-
кӀыгъӀӀхӀӀм аготӀӀу, ирассказ-
хӀу щыӀӀӀӀӀӀӀ гукӀӀӀӀу мы-

ПчӀӀӀм ыкӀыбы сызӀрӀӀхъоу,
Телефоном тӀӀункӀагъ.

ГуадзӀу илӀм зӀрӀӀӀӀхъоу,
ЗыкыгъӀӀӀӀу тырипчъагъ:

«Мо отӀӀрым ацӀӀӀӀӀӀр
ӀӀгъо-блӀӀгъум кыишъуӀмыхъ.

ГъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ агъотыгъӀӀ-
мӀ,

ШъхъагъӀӀузи кӀӀӀӀӀӀӀ.

Мо кӀӀӀӀӀӀӀӀм сыда ыт-
хырӀӀр,

ХӀт еджӀӀӀӀу зыщыгугъы-
рӀӀр,

МаӀӀа тхакӀӀу кыытфӀӀӀӀ-
джырӀӀр —

КыыдӀӀӀӀӀӀу кыытщыгугъ-
рӀӀр? —

ЛӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀм игушӀыӀӀ
КъмысысӀӀу лӀӀӀӀӀӀӀӀӀ...
(н.51-рӀӀ)

Ары. ЛӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ хӀткӀи
щыӀӀӀӀӀӀӀм сыдигъуи щыхъой,
ау ахӀӀр кыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀуӀӀ-
чӀӀӀӀӀ амалрӀӀ зыхӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
ныр — лыгъӀӀ. Разыет итвор-
чӀӀӀӀ гугъӀӀ епцӀыжыгъӀӀӀ, игуп-
шысӀӀ фӀӀӀӀӀӀӀӀӀ. ЧыӀм зӀ-
мыжӀӀӀӀӀӀ псыӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кы-
щыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, ыбзӀ кыӀтӀӀ-
тагъӀӀу, ыгу зӀлӀухыгъӀӀу, ыпсӀӀ
зӀхӀӀшӀӀӀу, зыфаблӀӀӀӀр етӀӀӀӀӀы-
гъӀӀу тхъапӀӀм гъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
фимышӀӀу регъӀӀӀу. УсакӀӀм
инӀӀӀӀӀӀӀ бӀ итыр: лӀӀӀӀӀӀм
ицӀыф пӀӀрытхӀӀр — усакӀӀӀхӀр,
тхакӀӀӀхӀр, орӀӀдусхӀӀр, лӀӀӀӀӀӀӀ-
хӀр, икӀӀӀӀӀӀӀу цӀӀӀӀӀӀӀӀу
ЖӀӀӀӀ КъырымызӀ, зӀлӀӀӀӀӀӀ
пщыӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ Ибра-
хъимӀ, ШъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ иусӀӀ-
орӀд афӀӀӀӀӀӀӀ. ИлӀӀӀӀӀӀ зӀкӀӀ
адыгэ лӀӀӀӀӀӀӀм пае улӀӀ зы-
шӀӀӀӀӀӀӀӀ: еджӀӀӀӀӀ ылыеу адыгэ
пӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, ащ икӀӀӀӀӀӀӀӀ-
джӀӀхӀр, кычӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ
цыфышӀу хъугъӀӀхӀр; зӀлӀӀӀӀ-
рӀӀ лӀӀӀӀӀӀӀӀу Еутых Асе, уса-
кӀӀу Емыж МулӀӀӀӀӀӀ ягушхогъӀ-
лӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, адыгэ компо-
зитӀӀрӀӀу Натхъо Джанхъот, зӀ-
лӀӀӀӀӀӀӀ цыфышхо гъӀӀсагъӀӀу,
ныбжъыкӀӀӀхӀӀр спортым фӀӀгъӀ-
сӀӀӀӀӀӀӀӀ, фӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ лӀ-
фышхо адӀӀзышӀӀӀӀӀ Кобл Якъу-
бӀ афӀӀӀӀӀӀӀӀӀ сатырхӀӀр зӀ-
ныбжъых, куух, губзыгъагъӀӀ
ахӀӀӀ.

Лъэпкъ хъызмэтхэмрэ Іэшлагъэхэмрэ ягупчэ ІофшланІэу «Нанэм» мэфэкүм шыклогъэ зэхэхэр Търкуем кыкІыгъэ ныбжьыкІэхэм егъашІи ащыгъупшэжыщтэп. Адыгэ шэн-хабзэхэм, лъэпкъ мэфэкІхэм ятарихъ къащыфалотагъ, адыгэ шхыныгъохэр Іэнэ зэлухыгъэм къащыфытырагъэуагъэх.

Щалъэгъугъэр агъэшлагъо

Гупчэ ІофшланІэу «Нанэм» ипашэу Нэгъуцу Аслъан кІэщакІо фэхъуи, Търкуем кыкІыгъэ тилъэпкъэгъухэр, мэфэ заулам кыкІоцІ, ятІонэрэу ригъэблагъагъэх. Апэрэ зэлукІэгъум пхъэкІычхэр, нэмыкІ лъэпкъ Іэмэ-псымэхэр Търкуем щыпсэурэ ныбжьыкІэхэм ашІыгъэх. Мэфэкүм зызэхэхэхэм, Адыгэ Республикэм кулътүрэмкІэ изаслуженнэ ІофшланІэу, археолог цІэрылоу Тэу Аслъан адыгэхэм ИлъэсыкІэр зэрагъэмэфэкІыщтыгъэр къафилуатэзэ, къэгъэлъэгъон гъэшІэгъонхэр ыгъэфедатгъэх. Чыплэу зыдэщытхэм машор шызэхатгъани, къэбархэм ядэлущтыгъэх. ХъамышхунтІэ чыгхэр ИлъэсыкІэм ехъулэу зэрагъэдахэщтыгъэхэм Тэу Аслъан кытегушылІэзэ, ащ фэдэ чыгхэр апашъхэ зэрэщытхэр аригъэлъэгъугъ.

ХъамышхунтІэр якІас

Чыг бырабэу щытхэм хъамышхунтІэр зыпІэхэр псынклэу къахагъэщыгъэх. Бысымхэри хъакІэхэри чыгхэм якІуалІэхі, къутамэхэр къауфэхэзэ, хъамышхунтІэр кыпачэу фежыагъэх. Псауныгъэм игъэпытэнкІэ ар фэдэу зэрэщытым зэхэщакІохэр кытегушылІэхэзэ, купыр зэращэллагъ.

ХъамышхунтІэр ашхызэ, къэбархэр кызэфалотагъэх, нэлэепл сурэтхэр атырахыгъэх, ИлъэсыкІэм ихышъэ зыцагъэгъозагъ.

ЗэхэщакІор дэгъумэ...

Іофым зэхэщакІо фэхъурэм имэханэ цыкІоп. Адыгэ Республикэм ныбжьыкІэ ІофыгъохэмкІэ и Комитетрэ лъэпкъ хъызмэтхэмрэ Іэшлагъэхэмрэ ягупчэу «Нанэмрэ» псынклэу зэгу-

рылохи, шІэжымрэ гъэсэныгъэмрэ ялхыгъэ зэхэхэр неущрэ мэфэм телъытагъэу агъэпсыгъ.

Търкуем кыкІыгъэ купым ипашэу Шәуджән Джәудәтрә Алик Айдырә Адыгэ хасэхэм ахэтых. Измиррә Токъатрә ялэгъоблагъохэм ащыпсэурэ кІэлэцІыкІухэмрэ ныбжьыкІэхэмрэ Адыгэ Республикэм кызэрәащәгъэхэм фәшІ зэфэхьысыжьхэр ашІынхэм дэгүлэхэрәп.

— Адыгабзэр тиныбжьыкІэхэм ашІэрәп, — кьелуатэ Алик Айдын. — Хәкужым шызэхәхырә гушылІэхэм ащыщхэр агу раубытә. ОшІа, кІалэхэр кьаләм дәсых, зәпәчыжьәхәу мәпсәух. Мыщ фәдә зәлукІэгъухэм шІуагъэу къа-тырәм тегъәгушхо.

Шәуджән Джәудәт кІэләегъәджә Іофшләным нахъ зыфигъэхъазырынышъ, тилъэпкъэгъухэм адыгабзэр аригъашІә шІоигъу. ЯщыкІэгъәшт егъәджән тхылъхэр зәрафимыкІухэрәм лъәшәу ар егъәгумәкІы. Адыгэ Республикэм зәпхыныгъэу дишІыгъэр ыгъэпытә, зыфежыгъэ Іофыр лъигъәкІуатә шІоигъу.

Адыгэ быракъыр ашІә

Лышә, Нарткъан, Шәуджән, ВәкъашІә, Мәт, Хәтикьуай, Хьопәшъәж, Озбашъә, нэмыкІ лъәкьуацІэхэр зыхыхэрәр хъакІэхэм ахэтых. Озбашъә Гүпсә Търкуем кыкІыжьыгъ, Адыгэ кьэралыгъо университетым щеджә. Пшъәшә нэгүшІом шъхьацыр кьекІоу зәрегъафә, бзә зэфәшъхьафхэр ешІэхәшъ, идәхагъә гъунә имыләу кытщәхъу. Адыгабзәри тыркубзәри ІупкІәу егъәфедәх, зәдзәкІа-кІоу купым игъус.

Хьопәшъәж Батугъан кІэлә хъыж-пІыжьәу алытә. Рәхьатәу щысыныр икІасәп. Спортым

пыщагъ, кьәшъуакомә ахэт. Адыгабзәр дәеу ешІәшъ, кьытфәгушылІәрәп, нэгүшІоу кьытәплъы. Тыбзә зәригъәшІән имурад. Майкә уцшъоу шыгъым адыгэ быракъым исурәт тешІыхьагъ.

— Адыгэ быракъым икьәбар тәшІә, — кьелуатэ Хьопәшъәж Батугъан. — Адыгэ быракъхэр Търкуем щытиләх, дгъәбыбатәхзә кьәтчыжьәу бәрә кьыхәкІы.

— Адыгэ быракъым зәлэпкъэгъу ныбжьыкІэхэр зәфәщәх, нәлуасә зәфәхъунхәмкІә яләрүфәгушлу, — зәдәгушылІэгъур лъегъәкІуатә Шәуджән Джәудәт. — Адыгэ быракъым имэфәкІ мафәхэр нахъ гъәшІәгъонәу зәхәтцәнхәм тыпылъ.

Лы цәцәрыжъэр, гуубатэр...

Адыгэ шхыныгъохэр «Нанэм» кыыщызәлуахыгъэхә пцәрыхьапІәхәм ащәгъәхъазырыгъэх. Кавказ шәолъырым имызакъоу, дунаим щәшІә лы цәцәрыжъэр. «Шашлык» — джары ащ зәреджәхэр. Нэгъуцу Аслъан, Бәрзәдж Убых, Чәтыж Аслъан, нэмыкІхәм машор зәхагъәнагъ, мы цәцәрыжъәм игъәхъазырын Озбәшә Гүпси, нэмыкІ пшъашъәхәри фәләпәласәхәу кьычІәкІыгъэх.

Лыр стырәу, цацәри стырәу

лы цәцәрыжъэр Іәнэ зәгъәфагъәм тыралъхьагъәп. Лы цәцәрыжъәхәр машІом кьызэрәпахыгъэхәм лъыпытәу лагъәм рамылъхъәу нәбгырә пәпчъ ратыщтыгъ.

— Мыщ фәдә мафә кьытәкІу-гъәу кьәтшІәжырәп, — мәкьә ІәтыгъәкІә Търкуем кыкІыгъэхәм кьәлуатә, — тхъаегъәпсәух Нэгъуцу Аслъани, ащ иныбджәгъухәу тезыгъәблэгъагъәхәри. Търкуем зыдгъәзәжыкІә кьәбарәу зәхәдгъәхыжьыщтыр бә.

Нарт Іуашъхьәхэр

ТелефонкІә кьатыгъ. Нарт Іуашъхьәхэр зәрагъәлэгъунхәу Търкуем кыкІыгъэхәр тыгъуасә Теуцожь, Тәхьутәмькьое районхәм ащылагъәх. Адыгэ кьәралыгъо университетым истудентхәу краеведениемкІә практикәр зыхыхэрәр, кІэләегъаджәу Шьоджә Айдәмыр ягъусәх.

Археологәу Тәу Аслъан кьызәрәтилугъәу, Ошәдә Іуашъхьә щәублагъәу Нарт лыхъужхәм ягъогухәм арәкІох. Теуцожь Цыгъо имузееу Гьобәкьуае дәтым, Къунчыкьохьаблә, Пәнәжыкьуае, Щынджые, фәшъхьафхәм ащылагъәх.

Търкуем кыкІыгъэхәр тхъаумафәм нәс Хәкужым щыләщтых.

Сурәтхәр ІофшланІәу «Нанэм» кыыщытырахыгъәх.

● ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

«Налмэсыр» рагъэблагъэ

Дунаим щызәләшләрә тиансамбләу «Налмэсыр» Иорданием щылагъ. КонцертитІу Амман кьызэрәщытыгъәм, тикъәшъуақІохәр Ингушетием, Ульяновскә, Владивосток зэрәрагъәблэгъагъәхәм афэгъәхыгъә тхыгъэхәр «Адыгэ макъэм» кыыщыхәтыуыттых.

● ГАНДБОЛ

«Адыиф» — «Звезда»

Урысыем гандболымкІә изәнәкьокьу хэләжъэрә командәхәу суперлигәм хәтхәм 2013 — 2014-рә илээс ешІәгъур аублагъ. ЯтІонэрә зәлукІэгъухәр Юныгъом и 10-м яләщтых. Мыекьопә «Адыифыр» тикьалә щылукІәшт командә цІэрылоу «Звезда» Зве-

нигород. «Звездам» итренир шъхьалә дэгъоу тәшІә. Урысыем изаслуженнә тренерәу Александр Реввә Мыекьуапә щеджәгъ, «Адыифым» итренир шъхьаләу щытыгъ. Адыгеим щәплүгъә Яна Усковар, ар А. Реввә ишъхьэгъус, «Звездам» щешІә. ЗәлукІэгъур гьубджым пчыхъәм сыхьатыр 5-м аубләшт.

● ФУТБОЛ

«Зэкъошныгъ» — «Торпедо»

ЯтІонэрә купым хәт футбол командәхәм зичәзыу ешІәгъухәр Юныгъом и 9-м яләщтых. «Зэкъошныгъэр» Ермәлхьаблә икомандәу «Торпедәм» Мыекьуапә щыдешІәшт. ЗәлукІәр пчыхъәм сыхьатыр 6-м рагъәжъәшт. «Зэкъошныгъэр» ауж кьинэрәмә кьахәкІыжьыпәнымкІә ешІәгъур упләкІунышлу фәхъушт.

Нәклүбгъор зыгъәхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр ыкІи кьыдзэыгъәкІырәр:

Адыгэ Республикәм лъәпкь ІофхәмкІә, ІәкІыб кьэралхәм ащыпсәурә тилъәпкьэгъухәм адырәІә зәпхыныгъәхәмкІә ыкІи кьәбар жьугъәм иамалхәмкІә и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскәр, 236

Редактор
шъхьаләр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьаләм
иапэрә гуадзэр
МЭШІЛӘКЪО
Саид

Редактор
шъхьаләм

игуадзэр —
пшъәдәкІыжь
зыхьырә
секретарыр
ХЪУРМӘ
Хъусен

Редакциер
зидәшыләр:
385000,

кь. Мыекьуапә,
ур. Первомайскәр,
197.

Телефонхәр:
приемнәр:

52-16-79,
редактор шъхьаләм
иапэрә

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъәдәкІыжь зы-
хьырә секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием
хәутын ІофхәмкІә,
телерадиоқьәтын-
хәмкІә ыкІи зәлты-
ІәсыкІә амалхәмкІә
и Министерствә
и Темыр-Кавказ
чыплә гъәлоры-
шланІ, зәраушыхьа-
тыгъә номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырәр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,

кь. Мыекьуапә,
ур. Пионерскәр,
268

Пчъагъэр
4000

Индексхәр
52161
52162

Зак. 3062

Хәутыным
узщыкІәтхәнәу щыт
уахътәр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІәтхәгъәхә
уахътәр
Сыхьатыр 18.00